

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

6^E JAARGANG

WOENSDAG 22 JUNI 1921

No. 286

INHOUD

	Biz.
DE RIJKSCONFERENTIE I door Prof. Dr. P. Geyl	529
Woningvoorziening met bijslag in de huur door Mr. L. N. Roodenburg	531
De Indische Financiële Politiek door G. Th. Stibbe (met naschrift door Mr. J. Gerritzen)	533
Handelsarbitrage door Mr. A. J. Versteegen	535
Londensche Correspondentie	536
AANTEKENINGEN:	
De rentepolitiek der Nederlandsche Bank	538
Overzicht van de Inkomstenbelastingen, geheven van inwoners van Rotterdam in de jaren 1894/95, 1914/15 en 1920/21 door T. Camerling	540
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	541
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	542—550
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

f 976,34, hetgeen uitkomt op een disconto van resp. 4,76 en 4,60 percent.

* * *

De wisselmarkt was deze berichtswEEK aanmerkelijk kalmer. Alleen dollars waren wederom zeer onzeker en liepen herhaaldelijk drie en meermalen per dag heen en weer, om ten slotte niet onbeduidend lager te eindigen. Overigens waren Fransche francs opnieuw sterk gezocht, zoodat de koers opliep van ca. 24,— tot 24,75. Het agio tegenover de Belgische franc werd opnieuw aanmerkelijk grooter en bedroeg aan het einde der week $2\frac{1}{4}$ à $2\frac{1}{2}$ pCt.

LONDEN, 18 JUNI 1921.

Gedurende de afgelopen week is er een grootere vraag naar geld geweest, hetgeen blijkbaar veroorzaakt werd door de groote aanvraag naar schatkistwissels. Een aanzienlijke schaarschte wordt aan het einde van het half jaar verwacht, daar opnemers reeds $5\frac{1}{2}$ pCt. bieden voor geld tot 1 Juli a.s.

In het begin der week was de heerschende mottering voor hernieuwing van daggeld $4\frac{1}{2}$ pCt. en voor nieuw geld $3\frac{1}{2}$ pCt., tegen het einde der week werd hiervoor echter 5—4 pCt. betaald en op Woensdag en Donderdag werden de meeste zaken op het hogere cijfer gedaan.

Op Vrijdag was geld gemakkelijker te verkrijgen, voor zevendaags-geld werd zelden meer dan $4\frac{1}{2}$ pCt. gevraagd.

De disconto-markt was kalm, de stemming bleef vast, twee-maandspapier deed $5\frac{1}{2}$ — $\frac{9}{16}$ pCt., drie-en vier-maandspapier $5\frac{9}{16}$ — $\frac{5}{8}$ pCt. en zes-maandspapier deed 5% pCt.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: Mr. G. W. J. Bruins.

Assistent-Redacteur voor het weekblad: D. J. Wansink.

Secretariaat: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.

Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: Economisch Instituut.

Postcheque en girorekening Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0.50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

20 JUNI 1921.

Op de geldmarkt is deze berichtswEEK een kleine ontspanning ingetreden. De discontomarkt was merkbaar gemakkelijker en vooral callgeld was ruimer aangeboden. De daling van den rentevoet was echter nog gering. Particulier disconto moest meestal voor 4% pCt. afgesloten worden en callgeld kon herhaaldelijk nog 4 pCt. opbrengen. Ondanks de ruimer geldmarkt was de prolongatierente wat hooger. Na het slot van 3 pCt. van de vorige week liep de koers deze week op tot $3\frac{1}{2}$ en $3\frac{3}{4}$ pCt. Aan het einde der week werd echter weder voor 3 pCt. afgedaan.

* * *

Bij de inschrijving op schatkistpapier van heden, werd in totaal ingeschreven voor f 70.110.000. Toegewezen werd f 41.210.000 3-maands promessen à f 987,70 en f 13.740.000 6-maands promessen à

DE RIJKSCONFERENTIE.

I.

De vergadering van de eerste-ministers van het Vereenigd Koninkrijk en der Britsche dominions benevens van vertegenwoordigers van Indië (de Engelsche minister voor Indië met bijzitters), die deze maand bijeenkomt, wordt door sommigen the Imperial Cabinet genoemd, en door anderen the Imperial Conference. Die twee namen vertegenwoordigen twee programma's. De constitutie van het Britsché Rijk is een samenstel van gebruiken, ficties, experimenten. Het verkeert in een gestadige beweging. Het verschuift, ontwikkelt. Bij alle vaagheid is er een vaste lijn in zijn groei aan te wijzen, maar er zijn tegenovergestelde tendenties, er is een partij, die werkt wat ze kan om een anderen kant op te gaan. Heel de moderne geschiedenis van het Rijk toont het zich ontwikkelend tot een bond van gelijkberechtigde naties. Het probleem waarmee de staatslieden worstelen, is hoe, zon-

der aan de vrijheid en gelijkwaardigheid der dominions afbreuk te doen, de eenheid te waarborgen.

Dat de Engelsche regeering allengs van haar gezag over de andere Rijks-deelen volledig moet afstand doen, daarover is iedereen het eens. Dat proces, dat begonnen is met het verleenen van zelfbestuur aan Canada in 1839, en waarvan onze dagen belangrijke phazen hebben aanschouwd in het deelnemen van de dominions aan de vredesconferentie en in de aankondiging van zelfbestuur voor Indië, zal voortgaan tot het zijn uiterste grens bereikt heeft. Maar wat moet in de plaats komen van het opgegeven gezag? *Iets* moet in de plaats komen, of het Rijk zou uiteenliggen. Welnu, er is één partij, die een volledige nieuwe Rijksregeering wil scheppen, aan wie het Vereenigd Koninkrijk en de dominions gelijkelijk onderworpen zouden zijn: een Rijkskabinet. De andere partij daarentegen wil niets dan raadpleging tusschen de gelijkwaardige regeeringen der dominions en van het Vereenigd Koninkrijk: een Rijksconferentie. Het is de laatste partij, die tot nog toe haar denkbeelden in de practijk heeft weten toe te passen. Gedurende den oorlog heeft de eerste een oogenblik gedacht, dat zij na aan haar doel was. Maar het Imperial War Cabinet van 1917, in weerwil van zijn naam, sloeg aan die verwachtingen den bodem in. Toch schijnt men het altijd nog weer te willen beproeven en er is een zekere ontstemming daarover in de dominions.

Want het zijn vooral de dominions die van de instelling van een centrale Rijksregeering, van federalisme zooals het genoemd wordt, niet willen weten. De dominions willen het Rijksverband niet minder stellig in stand houden dan het moederland. Alleen in Zuid-Afrika bestaat een belangrijke beweging ten gunste van afscheiding en ook daar heeft trouwens bij de laatste verkiezingen de meerderheid zich duidelijk daartegen uitgesproken. Maar dat neemt niet weg, dat de dominions met een zeker wantrouwen ten opzichte van het Vereenigd Koninkrijk bezield zijn en over hun onafhankelijkheid nog met meer jaloeschheid waken dan over het Rijksverband. Op hoeveel manieren hebben in den loop der jaren de federalisten niet getracht hun denkbeelden smakelijk te maken en hoe hardnekkig hebben de dominions steeds geweigerd toe te happen! Het verstaand plan, een soeverein Rijksparlement uit alle deelen van het Rijk gekozen, heeft nooit een kans gehad. De dominions weten te goed, dat hun bevolking maar een fractie is van die van het Vereenigd Koninkrijk, dat in zulk een vergadering een groote volstrekte meerderheid zou hebben. Hoe is het te verwachten, dat zij, nu hun onafhankelijkheid volgroeid is, nu zij zich elk van een eigen volksbestaan bewust zijn en hun verschillende belangen elk onder zijn eigen parlement naar eigen goedgevoelen behartigen, — dat zij zich nu onder een vergadering zouden stellen, waarin Engeland de lakens zou uitdeelen! Als het Britsche Rijk een groep van aaneengrenzende staten was, zooals de verschillende gewesten waren, die nu the Dominion of Canada of wel the Commonwealth of Australia samenstellen, dan zou zulk een ontwikkeling vermoedelijk de natuurlijke zijn, ofschoon dan nog de overwegende macht en grootheid van één der genooten de geregelde werking van elk federatief stelsel zouden belemmeren. Men bedenke maar eens, tot hoeveel ellende het overwicht van Holland in de Republiek der Vereenigde Nederlanden placht aanleiding te geven. Maar de deelen van het Britsche Rijk liggen over heel den aardbodem verspreid. Zij vormen elk op zichzelf een afgerond geheel, met een eigen nationale physionomie, met eigen belangen. Het is duidelijk, dat tusschen zulk een groep van staten geen andere samenwerking mogelijk is dan eene waarbij elk zijn eigen individualiteit en zijn vrijheid van handelen ongeschonden bewaart, en dat het dan nog slechts kan, omdat er een wezenlijk Rijkspatriottisme bestaat, gegrondvest op traditie en bloedverwantschap.

Tot het voornaamste orgaan van die samenwerking

heeft zich de Rijksconferentie langzamerhand ontwikkeld. De bedoeling van de eerste bijeenkomsten (de allereerste was van 1887) was wel degelijk om de koloniale staatslieden tot een soort federatieve constitutie over te halen. Maar allengs bleek de conferentie zelf ongedachte mogelijkheden van ontwikkeling in zich te hebben. Wat de Engelschen wilden, was, dat de koloniën zich tot militairen en navalen bijstand zouden verplichten in ruil voor een geregeld aandeel in het bepalen van de buitenlandsche politiek van het Rijk. Maar de dominions wilden zich niet binden. Zoolang hun aandeel in de Rijkspolitiek toch zoo gering moest zijn, dat zij feitelijk geheel een Engelsche politiek bleef, wilden zij er de verantwoordelijkheid ook niet voor dragen om als zij tot een crisis, tot oorlog, mocht leiden, vrij te kunnen overwegen, waar hun belang lag. Toen bleken de Rijksconferenties, die langzamerhand een traditie en een regel hadden ontwikkeld, een kostelijke gelegenheid te bieden tot het uitwisselen van gedachten, het opruimen van misverstanden, het aanwenden van overreding, kortom tot dat practisch, geduldig en welwillend overleg, waarin de Engelschen meesters zijn en dat voorloopig genoeg is gebleken om de eenheid van het Rijk te bewaren. Tot den oorlog van 1914 werd door de Engelsche regeering alleen besloten. Maar op de conferentie van 1911 had zij volledig opening van den toestand gedaan en zij was verzekerd van de principieele instemming der overzeesche gewesten. Er bestond voor die geen enkel middel om haar tegen te houden. Maar gezond verstand speelt in de constitutioneele regelingen van het Britsche Rijk een groote rol en de dominions rekenden erop, dat de Engelsche staatslieden bij hun beslissingen bedenken zouden, dat zij de dominions alleen mee zouden krijgen, als zij ook hun inzichten mee geteld hadden. Stel dat Canada in 1911 verklaard had, dat een oorlog met Duitschland tot elken prijs vermeden moest worden, dat het de „entente” niet erkende en voor geen gevolgen ervan zou opkomen. Dan zouden de Engelsche ministers of Canada tot andere gedachten hebben moeten brengen, of in 1914 een andere gedragslijn hebben moeten volgen; of wel Canada zou in 1914, niet neutraal in den internationaal-rechtelijken zin (want strikt formeel gold de oorlogsverklaring voor het heele Rijk), maar werkeloos gebleven zijn. Het stelsel is niet heel logisch, maar het heeft tot nog toe beter gewerkt dan een logischer misschien gedaan zou hebben. En wanneer het, om ook in de toekomst te slagen, gematigdheid noodig heeft en een groote voorzichtigheid tegenover den argwaan der dominions, waar het de twisten van Europa betreft, dan is dat zooveel te beter voor de wereld. „Het Britsche Rijk is de grootste macht ter wereld, maar het beschikt niet altijd over al zijn krachten”, iets dergelijks heeft Milner eens gezegd. Inderdaad, het is de machtspolitiek vooral, die zoo graag een straffer organisatie zou doorvoeren, waarbij een algemeene Rijksregeering, in Londen zetelend, al de krachten van het wijdverspreide Rijk volgens haar eigen inzichten op elk punt zou kunnen richten. Dat is een ideaal, dat vooral de democratieën van de dominions met een instinctmatigen afschuw vervult. En het Britsche Rijk lijkt dan ook wel onherroepelijk aan het conferentie-stelsel gebonden. De dominions hebben gedurende den oorlog hun status van evenwaardige en onafhankelijke naties op zoo vasten grondslag gevestigd, dat het heel wat moeite zal kosten hen dien weer te laten opgeven. En trouwens, er mag dan in Engeland een strooming bestaan ten gunste van „federalisme”, er is ook hier daarom niet minder een krachtige overtuiging, dat de liberale conceptie van een bond van vrije naties de eenige is, waarbij het Rijk kan bestaan.

Niet dat de toestand, zooals die zich nu ontwikkeld heeft, niet ook groote moeilijkheden oplevert. Het is bekend, dat de dominions op de vredesconferentie afzonderlijke vertegenwoordiging hebben verkregen, dat zij het vredesverdrag op eigen gezag mee hebben

onderteekend, dat zij elk een stem hebben in den Volkenbond, dat Canada een gezant gaat krijgen in Washington. Daarmee zijn niet weinig problemen gemoeid. Tot nog toe gold het als een axioma, dat de buitenlandsche politiek van het Rijk onmogelijk gedeeld kan worden. Zij moest toevertrouwd blijven aan één autoriteit, al behoorde die dan ook met de belangen van alle Rijksdeelen rekening te houden, en al hoopten sommigen zelfs, dat zij aan alle Rijksdeelen verantwoordelijk gemaakt zou kunnen worden. Nu blijft die toestand voor de leiding van de algemeene Rijkspolitiek in theorie nog bestaan. De gezant van Canada te Washington zal alleen zaken behandelen, die Canada uitsluitend betreffen. Maar hoe moeilijk valt hier een scheiding te maken! En zelfs wanneer Canada een uitsluitend Canadeesche kwestie met de Vereenigde Staten behandelt, kan daaruit een toestand voortspringen, die het heele Rijk zou aangaan. Want de internationaal-rechtelijke eenheid van het Rijk, zooals ik al zei, blijft gehandhaafd. Canada kan niet met de Vereenigde Staten in oorlog komen (oorlog blijft toch de ultima ratio van buitenlandsche politiek) zonder het heele Rijk te involveeren. De gedelegeerden der dominions ter vredesconferentie waren verantwoording schuldig alleen aan hun eigen regeeringen, maar hun credentialen stonden op naam van koning George (met voorbijgang van de koloniale goeverneurs-generaal). Hetzelfde zal het geval zijn met den Canadeeschen gezant bij de Amerikaansche Republiek. Men ziet, hoe de toestand puzzles oplevert. Die voor de diplomatieke conventie nauwelijks minder onoplosbaar schijnen dan voor de logica. De koning van Engeland is in den Volkenbond zesmaal vertegenwoordigd en dat door gedelegeerden, die elk hun instructies ontvangen van verschillende regeeringen, die over elkaar geen gezag uitoefenen en elk verantwoordelijk zijn aan een van elkaar onafhankelijk parlement. Alleen gemeenschappelijk overleg, veel goede wil en bereidwilligheid tot geven en nemen, alleen die typisch Angelsaksische middelen van staatsmanskunst, kunnen de tegenstrijdigheden van een dergelijke regeling verzoenen. Zonder twiifel zullen zij dat ook ditmaal doen. Of het mogelijk zal zijn nieuwe constitutioneele regelingen te treffen, die een geregeld werken van het stelsel van gelijkheid en onafhankelijkheid zouden waarborgen, is de vraag. Het zal zelfs moeilijk zijn om eenige continuïteit aan de overleggingen van de Rijksconferenties te geven door het scheppen van een permanent secretariaat (een vaak overwogen plan): de dominions vreezen altijd, dat zulk een lichaam te onafhankelijk van hun regeeringen zou worden en zich ontwikkelen tot een soort Rijksregering, of, erger nog, tot een instrument in de handen der Engelsche regering.

Maar de constitutioneele vraagstukken zullen in hoofdzaak wel worden overgelaten tot de speciale conferentie, die daarvoor het volgend jaar zal bijeenkomen. Ditmaal zal er wel voornamelijk over kwesties van buitenlandsche politiek worden gesproken. De hernieuwing van het bondgenootschap met Japan vormt een punt van de agenda. Daar hebben Australië en Canada beide zeer groote belangen bij gemoeid. Voor Australië is vrees voor Japan een voornamere reden tot trouw aan het Rijk. Voor Canada is alles wat in Amerika ontstemming kan wekken, angstvallig te vermijden. Een belangwekkend plan werd dezer dagen besproken, n.l. om de Iersche kwestie voor de conferentie te brengen. Technisch is dat een zaak, die slechts het Vereenigd Koninkrijk aangaat, maar er werd gezegd, dat de Engelsche regering er niet op tegen zou hebben haar met de dominions te bespreken. De dominions stellen er alle groot belang in en zijn doorgaans in volle sympathie met het nationalistisch standpunt. Zij zouden het Rijk geen grooter dienst kunnen bewijzen dan door een uitweg uit de Iersche ellende aan te wijzen.

P. GEYL.

Londen, 10 Juni.

WONINGVOORZIENING MET BIJSLAG IN DE HUUR.

Het Nederlandsch Instituut voor Volkshuisvesting heeft in zijn jaarvergadering „het tegenwoordig stelsel van bijdragen voor den woningbouw” besproken, zulks aan de hand van een drietal praeadviezen. Onverdeeld gelukkig in de keuze van de praeadviseurs lijkt mij het Bestuur van het Instituut niet te zijn geweest. Het praeadvies en de rede van dr. Nederbragt hebben ons zeker geen stap verder gebracht, al meende deze praeadviseur ter vergadering te mogen constateeren, dat, nu op ongeveer alle punten tegenspraak heerschte, men het in dezen zou moeten zoeken bij eenige „beginselen”, door hem in zijn rede met zekeren ophef van te voren aangekondigd, zonder er dadelijk mede voor den dag te komen. Er was dien-tegenwoordig, niettegenstaande alle ongeloofigheid in „beginselen”, die redding moesten brengen, eenige spanning, wat er komen ging. De „beginselen” bleken echter zoo weinig een nieuwe uitvinding, dat men den heer Nederbragt niet eens zou mogen aanraden er patent op te nemen. Het bleek n.l. dat de heer Nederbragt in beginsel was voor het verschaffen van een goede woning en een behoorlijk loon en tegen het verleen van bijslag in de huur, beginselen, waarop de Octrooiraad allicht geen patent zou verleen op grond dat deze uitvinding van al te elementaire aard moet worden geacht.

Laat ik hier dadelijk aan toevoegen, dat de heer Nederbragt er eigenlijk eenigszins is ingevlogen. Het Bestuur had hem niet moeten uitnoodigen, wanneer het ten minste heeft geweten, dat hij „noch in bouw-„kundigen, noch in legislatieven, noch in welken „anderen zin ook deskundige (was) ter zake van „het woningvraagstuk”, gelijk hij zelf in zijn praeadvies erkent. Maar aan den anderen kant, als men naar eigen erkentenis zoo weinig op de hoogte is, waarom laat men zich dan vinden voor het schrijven van een praeadvies. Een algemeen economische beschouwing over het woningvraagstuk, waaraan de grondslag van een solide kennis van feiten en toestanden ontbreekt — c'est de la littérature! Het praeadvies van den heer Nederbragt, dat overigens zeker zeer leesbaar is, levert hiervan een sprekend bewijs.

Geheel anders stond het met de beide andere praeadviseurs, de heeren Van Gijn en Van den Tempel. Aan de hand van hun praeadviezen mocht een in menig opzicht belangwekkend debat worden verwacht en in die verwachting is men niet teleurgesteld.

Men mag het zelfs betreuren, dat deze praeadviezen en de discussiën daarover niet zijn voorafgegaan aan de bespreking in het Instituut van de ministerieele circulaire van 30 Juli 1920 en het daarop betrekking hebbende album met woningtypen.

De daaraan door het Instituut op 26 Februari j.l. gewijde vergadering stond voor alles, mag men wel zeggen, in het teeken van een volstrekt voorbijzien van economische en financieele moeilijkheden. De heer Hudig verlangde bij die gelegenheid een tweede woonvertrek en desniettemin de mogelijkheid van volle 50 pCt. huurbijslag; een arbeider uit Hilversum kwam met den eisch van grooter afmetingen der vertrekken zonder verhooging der huren; de heer Bloemers vond het zeer bedenkelijk dat, toen de Regering den rentevoet der voorschotten van 5 pCt. op 6 pCt. bracht, niet tevens wijziging is gebracht in het bijslagstelsel in den zin van verhooging van den bijslag op de huren door verschuiving van de daarvoor gestelde grenzen; de heer van der Wal meende, dat te Amsterdam tot nu toe beneden de 300 M³. inhoud geen behoorlijke woning was gebouwd en dat de woningen dus minstens die ruimte moesten bieden; de heer Keppler zag den woningbouw tusschen twee schroeven gezet: kleinbouw of anders dokken, hij achtte de huuropdrijving zeer verkeerd en de regeering moest naar zijn meening toelaten het bouwen van grootere woningen tegen lagere huurprijs. Zelfs meende de heer Keppler dat, aan-

gezien de regeering niets gedaan had om de kosten van den woningbouw te verlagen, zij eigenlijk zelfs niet mocht eischen, dat de huur ook maar 50 pCt. van de exploitatiekosten zou dekken, laat staan 60 pCt. of 70 pCt. daarvan.

Economische en financiële mogelijkheden? Daar hield de vergadering van 26 Februari zich niet mee op. „Is er geen geld in kas”, zeide de heer Keppler, „laat men het dan ronduit zeggen”, daarmede duidelijk te kennen gevende, dat dat een zaak was, die hem niet rechtstreeks aanging. „Men” (dat was vermoedelijk de Regeering, die dan maar moest zorgen, dat het geld er kwam), „men” moest het hem maar zeggen.

Eischen opvoeren, bijslag ruimer maken, het was wel de teneur van het debat op 26 Februari j.l.

Hoe geheel anders klonk de toon Zaterdag 11 Juni d.a.v., in Utrecht! Was die toon mat, gelijk het lid van den Rijkswoningraad, de heer van der Schaar meende? Ik geloof dat het in Utrecht in het algemeen veeleer de toon was der bezinning, de toon van diegenen, die tot het besef zijn gekomen, dat men op den tot nu gevolgden weg financieel en economisch op den duur moet vastloopen en dus als verstandige lieden zich wenschen te beraden over de meest raadzame verandering van koers.

Ik laat hierbij buiten beschouwing het opgewonden protest van de zijde van een paar arbeiders tegen enkele uitlatingen van den heer Van Gijn. Wanneer men nog niet geleerd heeft moeilijke vraagstukken anders te behandelen dan het geschiedt op meetings of volksvergaderingen, dan doet men beter het voorbeeld te volgen van een dezer opponenten, die in hevige verontwaardiging de vergadering verliet, al zij hier toegegeven, dat de heer Van Gijn aan deze door ongewone tegenspraak reeds geprikkelde gemoederen ten slotte eenige reden tot verontwaardiging gaf door wat eenzijdig den nadruk te leggen op enkele misbruiken, gebleken bij het onderzoek naar het door de woningbouwverenigingen gevoerde beheer.

Echter, men krijgt bij een dergelijke houding niet den indruk, dat men reeds nu het advies van den anderen opponent zou kunnen volgen en de oplossing der moeilijkheden uit handen van „de professoren” zou kunnen overbrengen naar „de arbeiders”. Ook hier weder bleek hoe weinig „de arbeiders” vaak in staat zijn de voorlichting van de zijde der intellectueelen op haar juiste waarde te schatten.

Want al lokte het praeadvies van Prof. van Gijn heel wat verzet, de verdienste van dit praeadvies lijkt mij vooral hierin gelegen, dat het als het ware een *ieder* (en niet alleen de economisch meer onderlegden) dwingt den tot nu toe gevolgden weg van uit een bepaald en vaak te veel verwaarloosd gezichtspunt kritisch te bezien. Of men het met den heer van Gijn eens is of niet, men zal niet kunnen ontkennen, dat de door hem in zijn praeadvies verstrekte economische douche reeds in zooverre haar invloed heeft doen gevoelen, dat hoog gespannen verwachtingen omtrent overheids- en vereenigingsbouw op deze vergadering niet of nauwelijks tot uiting kwamen.

En in zooverre had dan misschien de heer Van der Schaar recht te spreken van een toon van matheid. Want, weliswaar, is door de heeren Kupers en Van den Tempel plichtmatig de woningsocialisatie genoemd als de richting, waarin de oplossing naar hun politieke overtuiging te zoeken is, maar de juichtoon uit het socialisatierapport der S. D. A. P., dat de nieuwbouw van arbeiders- en middenstandswoningen reeds thans gesocialiseerd is, werd niet meer vernomen. Dat was ook wel uitgesloten, omdat men thans, nu wij weer een jaar verder zijn, ook aan die zijde wel het gevoel moet hebben, dat men er met overheidsbouw alleen (waaronder dan begrepen den bouw van „toegelaten” vereenigingen) niet komt. Wij mogen al dankbaar zijn, als wij in onze groote steden, ondanks alle inspanning, met dien bouw het accres der bevolking bijhouden; met inhalen van den grooten achterstand is in de groote centra van bevolking nog steeds

geen sprake, en zoo zullen ook de meest overtuigende voorstanders van socialiseering allicht met den heer Wibaut een opening moeten laten voor medewerking van de particuliere bouwnijverheid.

Dat deze laatste een overwegende rol zou moeten blijven spelen in de woningvoorziening, is lang niet altijd voldoende in het oog gehouden. Het is nog maar zeer kort geleden, dat het velen toescheen, dat het daarmede geheel anders gesteld was. De particuliere bouwnijverheid leek hun geheel lamgeslagen en niet in staat bij den woningbouw verder een rol van betekenis te vervullen, zelfs niet op het gebied der kleine middenstandswoning. De financiële paragraaf van de Woningwet leek bovendien alles te verschaffen, wat noodig was om ongeveer den geheelen nieuwbouw te brengen in handen der Overheid. De Overheid moest zich enkel nog beter outilleeren, advies- en bouw bureaux moesten in het leven worden geroepen, er moest veel meer gang in de zaak komen, er behoorde aan het Departement een vaster lijn te worden gevolgd, eigenlijk had men noodig een afzonderlijk Departement voor Volkshuisvesting, in één woord alles moest geschieden om de zaak sneller en beter te doen loopen, maar overigens gaf onze Woningwet in hoofdzaak wel de middelen, die men noodig had.

Welk een teleurstelling te moeten ervaren, dat het op die wijze ook economisch en financieel niet gaat, dat wij nog lange jaren van woningellende zullen moeten doormaken, omdat ook Nederland door den oorlog verarmd is en wij dientengevolge niet zonder groote schade aan andere levensbelangen der maatschappij onbegrensde sommen beschikbaar kunnen stellen voor woningbouw alleen.

Zeker, ook het Socialisatierapport noemde de bijslagen-politiek, tot in het oneindige voortgezet, een stelsel dat „minder houdbaar” zou worden, aangezien er ten slotte bij voortgezette socialisatie uit het particulier bezit niets meer te halen zou vallen.

Maar voorshands maakte men zich daarover niet bijzonder druk. En ook nog op deze vergadering bleek de heer Wibaut de bijdragen te willen behouden voor die groote groep van arbeiders, wier loon niet toelaat den kostprijs van een behoorlijke woning te betalen, met handhaving althans van een goede verhouding tusschen inkomen en huur.

Ik vrees, dat de heer Wibaut, die de crisisbijdrage, uit den oorlogstijd ontstaan, zij het geleidelijk, wenschte te doen verdwijnen, geen vreugde zal beleven van een zoo ruime toekenning van de z.g.n. achterlijkheidsbijdrage, als hij zich die schijnt te denken. Prof. van Gijn stond in zijn bestrijding van den heer Wibaut op dit punt wel zeer sterk en wees in dit verband terecht op de slechte maatschappelijke werking der vroegere Engelsche Armenwet. Ten aanzien van de denkbeelden van den heer Wibaut rijzen immers dezelfde vragen, die zich op het oogmerk voordoen. Zal de kostprijs van een behoorlijke woning voorshands en ook in de maaste toekomst niet zoo hoog blijven, dat de groote meerderheid der arbeiders de nieuw gebouwde woningen zonder bijslag in de huur niet zal kunnen betrekken? En wanneer men desniettemin, bijv. wegens de gebrekkige werking van het opschuivingssysteem in de groote steden, rechtstreeks en op groote schaal in de woningbehoefte van deze belangrijke categorie door nieuwbouw zal willen voorzien, zal men dan niet weder voor dezelfde financiële en economische moeilijkheden komen te staan als thans? Zal men ook dan niet weder tot de erkenning moeten komen, dat alle kunstmiddelen niets kunnen veranderen aan het feit, dat alleen bij algemeene verhooging van het welvaartspeil der bevolking getracht kan worden elk gezin een behoorlijke woning te verschaffen? Een achterlijkheidsbijdrage te geven aan menschen, die niets achterlijks vertoonen dan dat het peil hunner loonen in verband met de algemeene conjunctuur niet hooger kan worden opgevoerd, het werd terecht den heer Wibaut tegemoet gevoerd, dat dit een stelsel is dat, op ruime

schaal toegepast, wederom niet bijzonder houdbaar zou blijken. Een stelsel, dat geen rekening wenscht te houden met economische feiten, veroordeelt inderdaad zich zelf.

De heer Van den Tempel scheen dan ook hierin de oplossing niet te kunnen zien. Hij constateerde terecht: een afdoende oplossing is er niet. „Het streven moet zijn om zonder verzwakking van den aanbouw geleidelijk tot den normalen toestand te komen, waarbij als regel... de huuropbrengst de exploitatiekosten dekt”, heet het in een der conclusiën van zijn praeadvies en de heer Van den Tempel wenscht alleen een uitzondering te maken ten behoeve van vervanging van oude en slechte complexen van woningen, alsmede (en daar gaat het hier om) ten behoeve van sociaal achterlijke groepen der bevolking. Naar alle waarschijnlijkheid bedoelt hij met deze sociaal-achterlijke groepen niet de breede klasse van personen (valide arbeiders), die de heer Wibaut op het oog had. Vergis ik mij hierin niet, dan zou ik mij heel wat liever scharen aan de zijde van den heer Van den Tempel dan aan die van den heer Wibaut. Dan zou ook inderdaad in principe ten aanzien van het doen verdwijnen van den bijslag in de huur tusschen de drie praeadvisers geen verschil van meening bestaan, een eenstemmigheid, die niet anders dan de beste verwachtingen omtrent het veldwinnen van juister economisch inzicht ten deze zou kunnen wekken.

L. N. ROODENBURG.

DE INDISCHE FINANCIËLE POLITIEK.

Bij de bespreking der rede over de „Indische financiële politiek der laatste jaren”, door Mr. Gerritzen op 17 December 1920 in het Indisch Genootschap uitgesproken, in de Economisch Statistische Berichten van 12 Januari en 9 Februari van dit jaar, de Indische Gids van Maart, is buiten beschouwing gelaten de eenigszins terloops geuite meening over gebrek aan vertrouwen van het kapitaal, dat zich zelfs van Indië zou afkeeren. Feiten waaruit die afkeer en het gebrek aan vertrouwen blijken zijn niet naar voren gebracht. Dit neemt natuurlijk niet weg, dat er gevallen kunnen zijn, waarin Nederlandsch en vreemd kapitaal zich van Indië hebben afgekeerd, doch voor zoo verre mij bekend zijn zulke gevallen niet gepubliceerd.

Wel zijn tal van gevallen te vinden van instrooming van Nederlandsch en vreemd kapitaal in Indië, die wijzen op het tegendeel van schuwheid. Bij de hieronder volgende cijfers en feiten is alleen het jaar 1920 in beschouwing genomen, omdat toen de invloed van de financiële politiek — als hij bestaan heeft — het sterkst moet geweest zijn.

Eerst eene andere opmerking.

Op pag. 163¹⁾ wordt aan het voorzichtige financiële beleid van de Gouverneurs-Generaal Van Heutsz en Idenburg toegeschreven, dat f 160 tot f 170 mill. buitenlandsch kapitaal gedurende 1909/1912 Indië binnenstroomde. Zonder aan dat beleid iets af te doen, betwijfel ik of het veel bijdroeg tot die instrooming, want ruim f 120 mill. is in 1909/1910 gedurende den grooten rubberboom alleen in die cultuur gestoken door buitenlanders.²⁾ Veilig mag dus aangenomen worden, dat de oorzaak van die instrooming eerder toe te schrijven is aan de groote verwachtingen in die dagen gekoesterd omtrent de rubbercultuur, vooral van Engelsche zijde. De belangstelling in rubber vestigde natuurlijk meer dan gewone aandacht op Indië en sleepte ook voor andere ondernemingen kapitaal daarheen.

Aan het vertrouwen in dat regeeringsbeleid wordt ook toegeschreven, dat de Indische leeningen van 1915—16—17 zoo gemakkelijk bij het publiek geplaatst werden; in tegenstelling zou die van 1919 slechts geslaagd zijn doordat de Javasche bank zich

bereid verklaarde op zeer voordeelige voorwaarden de stukken te beleenen. Gaarne wordt op deskundig gezag aangenomen, dat die reden van slagen van de leening 1919 de juiste is, doch voor de vroegere leeningen waren die voorwaarden ook zeer voordeelig. De vraag rijst dus, wanneer voor de 1919 leening die reden van slaging wordt aangenomen, waarom dan niet voor de vorigen. Voor de leening 1915 eischte de Javasche Bank bij beleening slechts 5 pCt. surplus met eene rente van 4½ pCt., de koers van uitgifte was 97½ pCt., in Indië werd er eene bijna Amerikaansche reclame voor gemaakt; al die factoren maakten dat van de f 62½ mill. in Indië voor f 64,6 mill. is ingeschreven. Voor beleening der stukken van 1916 en 1917 eischte de Javasche Bank slechts 10 pCt. surplus en 4½ pCt. rente, precies als bij de leening 1919.

Het voordeelige verschil voor 1919 was, dat gedurende twee jaren geen verandering in de beleeningsvoorwaarden zou gemaakt worden; bij de vorige leeningen werd die termijn voor iederen beleener afzonderlijk bepaald. Niettegenstaande die voordeelige beleeningsvoorwaarden werd in 1916 van de f 80 mill. groote uitgifte slechts voor f 21,7 mill. ingeschreven tegen een koers van 101¼; voor 1917 waren die cijfers f 50 mill., f 28,7 mill. en 99¾. Van de f 180 mill. der laatste leening schreef Indië in voor f 172 mill. tegen een koers van 100¼.⁴⁾

In Nederland is voor de laatste leening naar verhouding veel minder ingeschreven dan voor de vorigen, niettegenstaande de voorwaarden van beleening bij de Nederlandsche Bank gelijk waren aan die der Javasche. Dit is hoogstwaarschijnlijk toe te schrijven aan de groote eischen aan de geldmarkt gesteld voor de Nederlandsche staatsleeningen. Tegenover f 250 mill. staatsleening in 1916 en 1917 staan f 850 mill. in 1918 en 1919. Dat in 1919 weinig voor Indië beschikbaar is gesteld, behoeft dus volstrekt geen verband te houden met financieel beleid of credietwaardigheid van Indië.

Het is best mogelijk „dat het kapitaal en de ondernemingsgeest zich meer en meer van Indië gaan afkeeren”, maar naar gepubliceerde feiten heb ik vergeefs gezocht. Voor het tegenovergestelde zijn in 1920 te over gepubliceerde feiten te vinden.

Hieronder volgt een overzicht van beleggingen van Nederlandsch kapitaal gedurende dat jaar, betreffende fondsen ter Amsterdamsche beurze genoteerd. Daaronder zijn niet opgenomen ruim f 14,5 mill. aandelen, waarvan de koers van uitgifte belangrijk lager was, dan de beursnotering, zoodat zij als bonus voor aandeelhouders te beschouwen zijn.

	uitgegeven aandelen en obligaties nomin.	werkelijk gestort
Banken	× f 1.000,—	× f 1.000,—
Industriele ondern. ..	„ 44.600,—	„ 61.500,—
Cultuur-Mij. en Handelsvenn. ..	„ 6.342,—	„ 6.992,—
Rubber- en thee-ondern. ..	„ 20.165,—	„ 29.809,—
Spoorwegen	„ 11.325,—	„ 14.766,—
Diversen	„ 9.450,—	„ 9.550,—
	„ 1.000,—	„ 1.100,—
	f 92.882,—	o) f 123.717,—

In 1920 zijn ook tal van ondernemingen met Nederlandsch en Indisch kapitaal opgericht, waarvan de aandelen nog geen beursnotering hebben. Bij onderstaand overzicht zijn buiten beschouwing gelaten die maatschappijen en vennootschappen welke slechts opgericht zijn om aan bestaande zaken een anderen vorm te geven.

	nominaal kapitaal	werkelijk gestort
Banken	× f 1.000,—	× f 1.000,—
Industriele ondern. ..	„ 5.025,— ^{oo)}	„ 1.771,—
Cultuur-Mij. en Handelsvenn. ..	„ 2.850,—	„ 881,—
Diversen	„ 22.880,— ²⁾	„ 5.064,—
	„ 10.010,— ³⁾	„ 2.504,—
	f 40.765,—	f 10.220,— ⁴⁾

¹⁾ Al deze cijfers zijn ontleend aan van Oss' Effectenboek.

^{o)} Gegevens ontleend aan het Finantieel Jaarboek voor 1921.

¹⁾ Van de uitgave van het Indisch Genootschap der rede van Mr. G.

²⁾ Ontleend aan de „Rubber Companies in the East Indie compiled by A. G. N. Swart 1911.

Over kapitaalsuitbreiding van bestaande zaken, die geen beursnotering hebben, is het niet gelukt voldoende gegevens voor zoo'n overzicht te krijgen; evenmin zijn volledige gegevens te vinden omtrent vreemd kapitaal in Indische zaken gestoken in 1920. Toch toonen verschillende feiten: aan, dat ook kapitaal uit andere landen Indië niet schuwt.

Van de kapitaalsuitbreiding der Rubbermaatschappij Amsterdam in dat jaar werden 1350 aandelen van f 1000 voor 170 pOet. genomen door een Engelsche groep. In dat jaar werden o.a. opgericht de Nederlandsch-Noorsche Plantage Mij. met f 2 mill. kapitaal, waarvan is gestort f 800.000; de Belgian Indian Trading Cy. met een volgestort kapitaal van frs. 1 mill.; de Para & Plantage rubber Mij. met f 200.000 Engelsch kapitaal; de Zweedsch Oost-Indische Cie met een kapitaal van f 5 mill. waarvan is gestort f 2,6 mill. Een tiental Japansche cultuurondernemingen zijn op Sumatra en Borneo opgericht (kapitaal mij niet bekend). Tot stand kwam de Société d'Oxyg  ne et d'Ac  tyl  ne d'Extr  me Orient, als branche van eene groote Fransche Mij., zij richtte twee fabrieken op te Batavia en te Soerabaja.¹⁾

Twee feiten dienen speciaal gereleveerd te worden, omdat daaruit blijkt, dat personen volkomen op de hoogte van Indische toestanden en politiek, niet huijveren groot kapitaal daar te doen beleggen.

Het eerste is de oprichting in Nederland van de „Bank voor Indië” met een kapitaal van f 50.100.000, waarvan gestort is f 12.600.000. Een der Directeuren heeft jaren lang in Indië eene leidende positie bij een andere groote bank gehad en is lid van den Volksraad; kan dus gecenseerd worden volkomen op de hoogte te zijn, zoowel van het financieel beleid der regeering, als van economische mogelijkheden in Indië. Geen van beide hebben hem blijkbaar afgeschrikt groot kapitaal uit Nederland naar Indië te doen vloeien.

De Engelsche maatschappij „Anglo Dutch Plantations of Java Ltd.” (Tjiassem en Pamanoekan landen) gebruikte de ruim f 16 mill., die zij voor de ont-eigening van   /3 di  r landen kreeg, deels voor uitbreiding harer aanplantingen etc. op die landen, deels vergrootte zij daarmee haar kapitaal van f 1,5 mill. tot f 2,25 mill., om koffie en kina op Sumatra te planten. De uitvoerige rede, gehouden voor de algemeene vergadering van aandeelhouders door den President-commissaris, die eene Indische ondervinding heeft van meer dan 25 jaren en in 1919 nog daar was, geeft blijk van groot optimisme omtrent zakenverwachtingen in Indië. Met geen enkel woord rept hij over eenig nadeel of vooruitzicht op nadeel voor de uitgebreide zakten der Mij. als gevolg van verkeerde financieele politiek, zwaren belastingdruk e.d., doch geeft vol vertrouwen aandeelhouders den raad — met algemeene stemmen gevolgd — om die ruim f 16 mill. in Indische zaken te steken.²⁾

De hier besproken f 148 mill. geven bij lange na niet het cijfer weer van het geld gedurende 1920 in Indische zaken gestoken. Veilig mag aangenomen worden, dat het juiste cijfer ettelijke tientallen mill. hooger is.

In elk geval geven de hiergenoemde feiten en cijfers voldoende motieven om aan te nemen, dat in verschillende financieele kringen ondernemingsgeest en kapitaal zich nog steeds naar Indië wenden.

Die kringen en alle vrienden van Indië mogen een steun en opwekking vinden in de woorden door den

¹⁾ Van f 25.000,— kapitaal is niet bekend hoeveel werd gestort.

²⁾ Van f 6.750,— kapitaal is niet bekend hoeveel werd gestort.

³⁾ Van f 1.490,— kapitaal is niet bekend hoeveel werd gestort.

⁴⁾ Gegevens ontleend aan Handb  k voor Cultuur- en Handelsondernemingen in N. I.; J. H. de Bussy 1921.

⁵⁾ „Vaderland” 4 April 1921.

⁶⁾ „The Economist” van 6 November 1920.

Gouverneur-Generaal gesproken bij de opening van de zitting van den tweeden Volksraad in Mei 1921:

„Zelfs wanneer men de huidige financieele positie van N. I. vergelijkt met de financieele positie van de goed gesitueerde Europeesche staten v  r den oorlog, valt de vergelijking ten gunste van N. I. uit.”

G. TH. STIBBE.

NASCHRIFT.

In de rede, den 17den December 1920 door mij in het Indisch Genootschap gehouden, wees ik er op, dat gedurende 1909 tot 1912 zeer veel buitenlandsch kapitaal in Indië binnenstroomde en dat de Indische leeningen van 1915, 1916 en 1917 gemakkelijk bij het publiek plaatsing vonden. Een en ander bracht ik in verband met het toenmaals in het regeeringsbeleid gestelde vertrouwen en de toenmalige afwezigheid van twijfel aan Indië's kredietwaardigheid. Ik liet hierop volgen:

„Wel zijn de tijden veranderd! Thans richten de belanghebbenden bij de Indische cultures requesten aan de Tweede Kamer, waarin zij er op wijzen, dat het kapitaal en de ondernemingslust zich meer en meer van Indië gaan afkeeren en liever elders emplooi gaan zoeken, omdat geen vertrouwen meer gesteld wordt in de Indische Regeering en men vreest, dat de steeds voortschrijdende fiscaliteit een beletsel zal vormen tegen de mogelijkheid om tegenover de onvermijdelijk te loopen risico's eene voldoende remuneratie voor de aan te wenden kapitalen te zullen vinden.”

Nu schrijft de heer G. Th. Stibbe, dat het best mogelijk is, dat het kapitaal en de ondernemingsgeest zich meer en meer van Indië gaan afkeeren, maar dat hij naar gepubliceerde feiten tevergeefs heeft gezocht.

Gaarne wil ik den heer Stibbe van dienst zijn bij zijne zoo gezegd tot dusverre vruchteloze nasporingen.

De bovenaangehaalde zinsnede ontleende ik aan een request, den 5den November 1920 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal gericht door een aantal Nederlandsche vertegenwoordigers van verschillende groote cultuurbelangen in Nederlandsch-Indië. Het request is destijds (naar ik meen in zijn geheel) gepubliceerd door verschillende Nederlandsche dagbladen, o.a. door het „Algemeen Handelsblad” en „de Nieuwe Rotterdamse Courant”; het is ook afgedrukt in het nummer van 17 November 1920 van dit weekblad. Het is geteekend door:

1. de Internationale Vereeniging voor de Rubber-Cultuur in Nederlandsch-Indië;
2. de Vereeniging voor den Coprahandel;
3. de Vereeniging voor de Theecultuur in Nederlandsch-Indië;
4. de Vereeniging ter bevordering van de Belangen der Kina (Cultuur);
5. de Koffie Producenten Vereeniging in Nederlandsch-Indië;
6. de Vereeniging van Importeurs van Tabak;
7. de Vereeniging van den Kapokhandel;
8. de Handelsvereeniging Amsterdam;
9. de Internationale Crediet- en Handelsvereeniging Rotterdam;
10. de Oliefabrieken Insulinde;
11. de Koloniale Bank;
12. de firma Mirandolle, Voûte & Co.;
13. de firma van Hoboken & Co.;
14. de firma J. M. W. Dusseldorp & Co.;
15. de firma van Eeghen & Co.;
16. de firma van Leeuwen, Boomkamp & Co.;
17. de firma Tiedeman & van Kerchem;
18. de firma H. G. Th. Crone;
19. de firma D. M. & C. Watering;
20. de firma van Eeghen & Suermondt.

Het request is te lang om het hier in zijn geheel nog eens op te nemen; maar als de heer Stibbe zich wendt tot den eersten onderteekenaar daarvan (den Haag, Heerengracht 38), zal deze hem waarschijnlijk nog wel aan een exemplaar kunnen helpen. Ik moet mij derhalve thans tot slechts enkele aanhalingen uit het request bepalen.

Men leest daarin:

„Het is velen bekend, dat een van Harer Majesteits gezanten er den Gouverneur-Generaal op heeft geattendeerd, dat een machtig buitenlandsch concern bereid was een bedrag van circa vijftig millioen gulden beschikbaar te stellen voor den bouw eener rubberfabriek en voor den aanleg van rubberaanplantingen ter Oostkust van Sumatra, doch dat die plannen hoofdzakelijk zijn afgestuit op wantrouwen in de Indische fiscale en algemeene politiek.

Nog in den allerlaatsten tijd heeft eene andere buitenlandsche groep, die het voornemen had in hetzelfde gewest een vijftal oliepalmondernemingen te vestigen, die elk omstreeks drie millioen gulden aan uitgaven zouden vereischen, van dat voornemen weder afgezien, toen zij kennis had gekregen van de nieuwe Indische belastingplannen. Die ondernemingen zullen nu in het naburige Malakka worden opgericht.”

Verder wordt in het request gewag gemaakt van de woorden door den heer V. Ris, vertegenwoordiger van een der grootste buitenlandsche groepen van belanghebbenden bij diverse cultures op Java en Sumatra, gesproken in eene te Medan gehouden vergadering op 17 Juni 1919:

„Eigener ervaring, zegt de heer Ris, is hem bekend, dat de door de Nederlandsche Regeering ten opzichte van deze koloniën gevolgde belastingpolitiek, in casu die ten opzichte van de rubber, een telkens voorkomend onderwerp van critiek is in de kringen, welke geacht moeten worden een bijzondere interesse te hebben bij de belegging van niet-Nederlandsch kapitaal in de cultures, in het bijzonder rubber, in deze gewesten, en hij meent te dezeer plaatse er op te mogen wijzen, hoe zulk een onbestendige belastingpolitiek het buitenlandsche groot-kapitaal huiverig maakt, hier verder een emplooi te zoeken; men weet niet waar men aan toe is. Een enkele belasting op het product, moede die al hoog zijn, is verre verkieselijk boven de thans gevolgde wijze, die allerlei verrassingen oplevert in deze zin, dat men het product telkens in verschillende vormen treft. Meent men het werkelijk ernstig met de plannen om deze streken middels het groot-kapitaal, waarbij het buitenlandsche aandeel zoo belangrijk is en zal moeten blijven, in cultuur te brengen, dan zal ongetwijfeld met de genoemde, zeker niet fictieve bezwaren, rekening gehouden moeten worden.”

Het request eindigt met te zeggen.

„Het is verleidelijk en betrekkelijk gemakkelijk om aan de steeds hogere eischen, die aan de schatkist gesteld worden, toe te geven, en den kleinen kring van Europeesche producenten, die Indië gemakkelijk hebben tot wat het is, de lasten daarvoor te laten dragen, maar men vergete niet dat, zoo men misschien de macht hebbe over de geldmiddelen van dien kring, zijn behoud en zijn groei niet door den Staat kunnen worden afgedwongen en dat het oude beeld van de hen met de gouden eieren ook in Indië zijn betekenis nog niet verloren heeft.”

Den 26sten November 1920 dienden „The British Chamber of Commerce for the Netherland East Indies” en „The Rubber Growers' Association”, beide te Londen gevestigd, een request in aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, waarbij zij volledige adhesie betuigen aan den inhoud van bovengenoemd request van Nederlandsche belanghebbenden bij de Indische cultures, d.d. 5 November 1920, en ook hunnerzijds gemotiveerde bezwaren inbrengen tegen de door de Regeering sedert de laatste jaren gevolgde fiscale en financieele politiek.

Ook dit request is destijds door verschillende Nederlandsche dagbladen gepubliceerd.

Ten slotte hebben de vertegenwoordigers van de Anglo Dutch Estates Agency Ltd., de Continental Plantations Cy., de Goodyear Tire and Rubber Company, Guthrie & Company Ltd., Harrisons & Crossfield Ltd., de Société Financière des Caoutchoucs, de Société Internationale de Plantations et de Finance, en de United States Rubber Plantations uit Medan in October 1920 telegraphisch bij de Tweede Kamer geprotesteerd tegen de nieuwe belastingvoorstellen der Regeering; het telegram bevat o.m. de volgende zinsnede: „if Minister's proposals accepted, undersigned reluctantly compelled for reasons given, advise Directies consider transference future developments Rubber tea from Sumatra to other producing countries.”

J. GERRITZEN.

HANDELSARBITRAGE.

In No. 285 van dit blad geeft Mr. Nolen over mijn opstel in No. 282 eenige beschouwingen ten beste. De minder gelukkige vorm, waarin deze zijn vervat, mag mij niet weerhouden aan de zaak mijn aandacht te besteden; ik weiger evenwel den schrijver te volgen in een strijdwijze, die door haar persoonlijk karakter en agressieven toon een zakelijk betoog slechts kan ontsieren en afbreuk doen.

Na lezing zijner opmerkingen greep ik uitermate verrast naar No. 282: was werkelijk mijn bedoeling zoo slecht tot uiting gekomen of had misschien de zetter....?

Gelukkig bleek geen van beide het geval; afgezien van een enkel drukfoutje, was in No. 282 meer dan voldoende en herhaaldelijk de aandacht gevestigd op het voorbehoud, hetwelk Mr. Nolen zonderling genoeg zegt te hebben gemist. Werd grondige zakelijkheid hier verdrongen door agressiviteit?

De lezer herleze, bijvoorbeeld, de noot 1 op pagina 452; de 2e zinsnede 2e kolom zelfde bladzijde; alsmede 2e, 4e en 5e zinsneden 1e kolom pagina 453; en oordeele tusschen Mr. Nolen en mij, of ik mijn uitweg heb geïntroduceerd als onbetwistbaar rechtsveilig, dan wel als een middel, dat weliswaar „goede kansen” op erkenning biedt, maar toch nog altijd door den rechter zou moeten worden gesanctionneerd; meermalen is in mijn geschrift uitdrukkelijk melding ervan gemaakt, dat de rechter mijn uitweg wel eens kon versperren. Dat mijn bestrijder dit eenvoudig maar onvermeld laat en in zijn artikel den indruk vestigt, alsof mijn middel als absolute waarheid was voorgedragen, blijft voor zijn rekening. De „argelooze wandelaar” (!) was reeds alleszins voldoende gewaarschuwd, dat de aanbevolen uitweg hem wel eens door den bewaker van ons rechtsgebied kon worden ontzegd, en had heusch niet het zwaarwichtige noodsein van mijn bestrijder van noode. Vermelding der gronden, waarop die versperring zou kunnen worden gebaseerd, lag hier niet op mijn weg, viel buiten het bestek van mijn artikel, en was bovendien ten eenen male onnoodig: mijn waarschuwing *zelve* was immers hoofdzaak en voldoende. Evenmin ook noemde ik de rechtspraak, die vóór mijn middelen was aan te voeren en heel wat krachtiger daarvoor pleit dan wat door mijn bestrijder in dit blad ertegen werd aangevoerd.¹⁾

Er bestaat tusschen Mr. N. en mij dieper verschil dan zijn ongemotiveerde bewering, dat ik den „argeloozen wandelaar” niet heb gewaarschuwd; bestond dit dieper verschil niet, ik had zijn zoo agressief gestelde verwijt stellig onbeantwoord gelaten als te evident onjuist.

Waar het *wezenlijke* verschilpunt dan wel ligt? Ter beantwoording wil ik beginnen met te constateeren:

- dat het wrakingsinstituut, zooals thans in de arbitrage-practijk behandeld, een hoogst ongewenschten toestand en aanmerkelijke belemmering schept;
- dat ons wetsartikel, mits naar de eischen der practijk geïnterpreteerd, mijn twee middelen zou toelaten, (zelfs mijn bestrijder erkent die mogelijkheid), waarmede de zoo geduchte belemmering der chicaneuze wrakingen volkomen afdoende zou worden weggenomen en anderzijds lang oponthoud bij serieuze wrakingen voorkomen;

- dat ik in No. 282 om het daar vermelde motief in den ruimen kring der naast betrokkenen op deze middelen de aandacht diende te vestigen en ten spoedigste onzen rechter in de gelegenheid wil stellen te beslissen, of hij door doelmatige wetstoepassing bedoelde middelen zou willen toelaten.

¹⁾ In de *rechtskwestie* belangstellenden verwees en verwijs ik naar Rechtsgeleerd Magazijn 1920 met name p. 461 en v. en 466 tot en met 468; voorts nog naar Arbitrale Rechtspraak no. 29, waarin ik het beroep op het Rotterdamsche vonnis reeds heb weerlegd, hetwelk mijn bestrijder — zonder die weerlegging — vermeldt.

Zoo nu Mr. N. zich geroepen acht in dit blad eenig rechtskundig, overigens geenszins nieuw, bezwaar te opperen — hetwelk inderdaad aan een *enge* rechtstoepassing zou kunnen worden ontleend — en voor dat bezwaar terugdeinst, dan blijkt daaruit tusschen hem en mij dit fundamenteel verschil:

Mr. N. wil zich liever onthouden en bepalen tot reglementsvoorschriften, die naar zijn eigen erkenning niet meer doen dan de wrakingsmoeilijkheid beperken.

Ik daarentegen wil de middelen, die de schorsing en oponthoud bij chicaneuze wraking volkomen afdoende wegnemen en bij serieuze wraking tot een minimum reduceeren, *hoe eer hoe liever* aan 's Hoogen Raads oordeel onderwerpen.

„Gij raadt dus een oplossing aan, die volgens U zelf tot een procedure moet leiden?” —

Sterker; voor dit hoogst bijzondere geval zou ik die procedure zelfs door een *test-case* (materieel na-deel voor particuliere belangen als gevolg, dier procedure kon dan immers tevens voorkomen worden) opzèttelijk willen uitgelokt zien, en vraag: is het groote belang, dat de scheidsrechtspraak wellicht een afdoende bevrijding uit de schorsing en vertraging van onoprechte wrakingen kan bekomen, die ééne procedure (waardoor eens en voor goed dit gewichtige punt zou zijn beslist) niet meer dan waard?

Toont onze rechter bij de wraking denzelfden practischen zin en oog voor de werkelijkheid als hij bij de onbevoegdheid deed, dan is mijn uitweg begaanbaar; dit na te streven zou stellig de moeite loonen.

Zonderling genoeg schijnt mijn bestrijder blijkens zijn noot te onderstellen, dat wèl de rechtsgeldigheid van het door hem sub 2 genoemde middel door alle wrakende partijen zonder procedures en kleerscheuren zou worden aanvaard! Meent Mr. N. werkelijk, dat de chicaneuze wraker — als zijn belang maar groot genoeg is — niet gaarne eens zal willen uitgemaakt zien, desnoods in drie instanties, of de dwingende natuur van het betrokken wetsvoorschrift Mr. N.'s aanvullende particuliere regeling wel veroorlooft en of de wraker dus wel aan die termijnen gebonden is? Men ziet: zonder beslissing van ons hoogste rechtscollege zal ook hier het antwoord — evenals in mijn systeem — toch altijd nog onzeker blijven en procederen daarover mogelijk. Overigens schijnt mijn bestrijder weinig zeker in het zoeken zelfs naar middelen, die de nadelen der wrakingsmisère niet meer dan beperken: in de nieuwe conditiën toch der Rotterdamse Graanbeurs, die in 1920 onder zijn auspiciën zijn tot stand gekomen, wordt een oplossing hierin gezocht, dat de arbiters zelve de wraking bij den rechter ahangig maken.

Had de handelsarbitrage in haar eerste jeugd den angstvalligen weg van Mr. N. gevolgd ten aanzien der bevoegdheidskwestie en bij elke chicaneuze betwisting der arbitrale bevoegdheid — telkens maar weer de arbitrale procedure stilgelegd tot tijd en wijle de rechter zijn oordeel over de bevoegdheid had geuit, zij hadde nimmer de vleugelen zoo breed uitgeslagen als zij thans, dank zij vooral die jeugdige voortvarendheid heeft gedaan. Het voort arbitreeren in weerwil van betwiste bevoegdheid heeft ons hoogste rechtscollege gesanctionneerd: zoodanig arbitraal vonnis is niet vernietigbaar op den enkelen grond van voortgang ondanks betwisting; eerst wanneer de rechter de betwisting der bevoegdheid gegrond oordeelt, wordt zoodanig vonnis vernietigd. De handelsarbitrage heeft hierin het middel om chicaneuze betwistingen te boven te komen.

In dienzelfden gedachtengang zou een voortgang in weerwil van betwiste onpartijdigheid het arbitrale vonnis, waarin niet het geringste oordeel over de wraking zij geuit (verg. No. 282, p. 452), slechts *dàn* nietig maken, indien de wraking in rechte *gegrond* werd geoordeeld: chicaneuze wrakingen waren daarmee verslagen.

De scheidsrechtspraak blijve niet bij de pakken

neerzitten en van hooger hand een afdoende redding uit onredelijke wrakingen verbeiden; zij betoone zich haar verleden nog steeds waardig en beginne met de poging om zelve zich, gelijk bij betwiste bevoegdheid, de afdoende oplossing te verwerven. *Zou* werkelijk die poging falen en onze rechter bij wraking de gezonde regeling blijken te verbieden, die hij bij de bevoegdheidsbetwisting toestond, dan — maar ook eerst dan en geen dag eerder — is het nog tijds genoeg om haar toevlucht te nemen tot middelen, die de moeilijkheid niet opheffen doch slechts eenigermate beperken.

Doet zij inèens het laatste, dan snijdt zij zich ook den weg af, waarop — bij 's rechters medewerking — radicale genezing wenkt; dan klage zij niet over verouderd recht en nalatigen wetgever, wanneer naast dezen ook eigen laat ik het maar blijven noemen: angstvalligheid haar van het banen van den — wellicht — reddenden weg heeft weerhouden.

Mr. A. J. VERSTEGEN.

LONDENSCHÉ CORRESPONDENTIE.

De toestand in de arbeiderswereld; Churchill en McKenna over de economische uitwerking van de Duitsche schadevergoeding; de positie der regering in verband met den financieelen toestand.

Onze Londensche correspondent schrijft ons d.d. 18 Juni 1921:

The Labour Situation, which in the middle of the week, showed some signs of improvement, has now taken a definite turn for the worse. Yesterday the figures of the Miners Ballot were announced. Out of the nine hundred thousand men entitled to vote, some 36 per cent abstained; out of the remainder, 432,000 voted for a continuance of the dispute and only 183,000 were prepared to accept the employers' terms. Since the Government offer of £10 millions expires to-day, and since the Executive have already announced the continuance of the dispute, it looks, at the moment of writing, that nothing except the sheer starvation of the men and their families, or a sudden surrender of the Government, can bring the strike to an end. The result was completely unexpected by the Press, which counted on a victory for the terms. Unfortunately, the effect of the anti-peace vote will be, not only that industry will get into a worse and worse condition, but that the unions in the other industries in which disputes are occurring will stiffen their resistance. The first fruits are to be seen in the continuance of the cotton lock-out. The Negotiating Committee in the Cotton Industry has adjourned for a week, in consequence of the voting at a Delegate Meeting of the Textile Unions, when the terms were discussed, and, after what appears to have been a very stormy meeting, were carried only by a very narrow majority 266 against 227. The result is that it will be at least another week before peace can be arranged, and the chances are that the lock-out will continue beyond that time. In the Engineering Industry, where this week the lock-out notices have been suspended for 14 days, in order to enable the Unions to ballot on the employers' terms, it is almost inevitable that the terms will be voted down. Apart from these immediate issues, there is bound to come up in the immediate future the exact wages scales in the Transport Industry, and, now that the Agricultural Wages Board is to go, the wage of the agricultural labourer. As a matter of fact, the farmers are not waiting for decontrol before pressing for a reduction, but have tabled demands for a considerable „cut”, to be discussed at the next meeting of the Board.

It is not, I think, exaggeration to say that at the present moment there is not the least idea how to settle the coal strike. The trouble here is that the men are really out for a principle — the pool and the

national wage. In the case of the other industries, there is at least this element of hope — that the fight from the very beginning is over wages, and that is a matter, which, after all, is capable of adjustment. But how settle a dispute where both sides are out for principle? That the Government will not, and, in the present temper of the country, cannot adopt nationalisation, is clear: it probably would not survive the attempt. On the other hand, how get the coal-getters to yield? The only solution is to rely more and more on beating the men by starvation, which will leave behind a legacy of ill-feeling, and, as important, will not help in that increased output, with cheaper cost, which the needs of industry dictate.

It is early yet to dogmatise, but the problem of nationalisation is now complicated by the possibility that, in a relatively short time, oil may have displaced coal to quite a considerable extent. Hence, from the business point of view, the Government may be taking over an industry, which, whilst there is always likely to be a great demand for its products, may have quite a struggle for a successful economic basis. The problem is purely one of relative prices, and there is no doubt that, if the mines were taken over by the Government, the labour costs would remain so high that an increase in the use of oil is inevitable. In any case, the danger of relying on home-supplied coal is leading to conversions of boilers on a very large scale. The utmost confusion also prevails as to the wage issue. We have in this country committed ourselves to the theory that wages should move with the cost of living. I have always opposed this policy, on the two grounds that it was impossible to give a sufficiently concrete idea of what was meant by the cost of living, and on the other hand, on the ground that the ability to pay a given wage was only indirectly, if at all, connected with the fluctuations of a given scale of prices. We are now witnessing the consequences of the adherence to the cost-of-living principle. The cost of living is coming down, and yet it is impossible to find agreement as to the extent to which it is coming down. The Labour Movement attacks the Ministry of Labour Index Number because it gives too large a reduction, the reactionaries are attacking the same index on the ground that it is far too favourable to the wage claims of the workers. Meanwhile, the true issue, how much a particular industry can really afford to pay, in view of the economic prospects of that industry, is pushed into the background, very much to the detriment of everyone concerned.

We have been treated in the last few days with more than one disquisition on the economic effects of the German indemnity. Last week at Manchester, Mr. Winston Churchill, the Colonial Secretary, set the ball rolling with a pessimistic speech to the effect that the industries of this country would have to face the prospect of overwhelming German competition, based on the permanent degradation of the standard of life of the German workman. His only solution seemed to be a *rapprochement* between Germany, France and this country. Mr. McKenna has capped this now with a speech to the Institute of Chartered Accountants, to which great prominence has been given in the Press. His view is that if the Germans can pay the indemnity, they will become the greatest industrial nation in the world. German and British exports are largely competitive, and the 26 per cent tax on exports, paid as it was or would be, largely by the German workman, working for eleven hours a day, really acted as a bounty on German exports of services, for in this case the wages are governed by the general level of wages, and yet the tax needs not be paid. Thus, the development of the German mercantile marine would in all probability be very rapid, and a new danger would present itself to British interests. The only solution, said the speaker, was to

drop the fantastic figures of £400 millions a year, and insist on the Reparations Commission getting the indemnity paid in raw materials, sugar, potash, timber, coal. This suggestion has been received with a gasp of relief by the Liberal Press, torn as it is by the desire to make Germany pay and an equal desire not to contradict a distinguished Ex-Minister of Liberal sympathies. Of course the whole idea is nonsense. If German sugar were dumped on a large scale at the moment, the Colonies would be furious; the miners would resist the introduction of coal. Why it is better to get sugar for nothing than, say, machinery, Mr. McKenna does not explain, probably because he overlooked that sugar is after all a manufactured product. The idea is that it would be penalty to confine German capital and labour to the production of these things, overlooking that, granted the general assumptions of the case, the only effect would be to ruin some overseas customers of this country, and so we would retain our manufactures, with no-one to buy them. No-one of course ever asks on these occasions whether it is possible on any basis for the indemnity to be paid, so far as totals are concerned.

The financial position of the Government is going from bad to worse. The aggregate cost of the strike is of course incalculable, but the amount which it is costing the Government is pretty accurately known. The Defence Force and the Reserves have cost £6 millions, the Railways have lost some £9 millions, which the Government has to make good, and in addition to this, the cost of imported coal, and special transport arrangements will come to some £6½ millions more. Now that the strike is to go on, the aggregate Government outlay will of course rise, whilst taxes and revenue generally will fall. The recent Report of the Sugar Commission makes it clear that the State will suffer a loss of some £24½ millions on its management of this food-stuff. Meanwhile, there are rumours that the farmers are to receive £19 millions in final liquidation of the pledge to keep their prices up. Under these circumstances it is hardly surprising that the Government should have sustained another defeat this week by an „Anti-Waste” candidate. It is faced with a revolt from its own supporters: a considerable number of Unionist members having signed a manifesto, pledging themselves to vote against expenditure incurred before the consent of the House of Commons has been obtained, whilst one of the Opposition members has introduced a bill to reaffirm the rights of the House in matters of finance.

All this, of course, does not prevent the Government from driving on with its wretched Safeguarding of Industries Bill. The Leader of the House has now announced that the Bill will be „guillotined”, that is, an allotted number of days will be assigned to the discussion of the Bill, and any undiscussed portions of the measure will then be voted upon, whether previously discussed or not. This was done to save the House from the dangers of an Autumn Session. The step met with very sharp protests from all sides of the House, in which the unpopularity of the measure was freely adverted to. Naturally the Government carried its motion, and will carry its Bill, but that is inevitable with the enormous mechanical majority it commands. The House of Commons is getting worse rather than better in its attention to its duties. This week when the Unemployment Bill was under discussion, which proposes to cut down benefits to 15/ a week for men, and 12/ a week for women, there was hardly a member in the House.

The prolongation of the strike will of course kill the immediate hope of reviving trade. It is now the general opinion that markets are starved of goods, and that a settlement would produce a stream of orders; but whether there is more in this than a slight seasonal improvement remains to be seen. A ray of hope is seen in the steady progress which Sir

Drummond Fraser's department is making, and the news that the American Government is prepared to add interest to debt for a period of 15 years has had a short sentimental effect on the exchange market. But it is seen on all sides that there is not much chance of a permanent improvement until prices are on a more reasonable basis, and the 33 per cent rise on which our politicians are calculating is not a very cheerful outlook.

AANTEKENINGEN.

De rentepolitiek der Nederlandsche Bank. — Over dit onderwerp bevat het zoo juist verschenen verslag van den President onzer centrale credietinstelling uitvoerige beschouwingen.

In de eerste plaats wijst mr. Vissering, aan de hand van de cijfers van de officieele disconto-rente in de diverse landen en de jongste mutaties hierin er op, hoe het aan de hand hiervan zeer moeilijk is, om een algemeene lijn aan te geven voor eenig verband, dat zou bestaan tusschen de verhooging van de officieele bankrente en den omvang van de fiduciaire circulatie. In Europa is die omvang toegenomen, in alle landen, die tot verhooging der bankrente overgingen en is die omvang afgenomen (Zwitserland) of niet toegenomen (Nederland) in landen, die hun heil niet in de eerste plaats in renteverhoging zochten. In Nederland is zonder verhoging der disconto-rente in de latere maanden zelfs een inkrimping verkregen.

Vervolgens worden dan de verhoging der rente voor beleeningen, voor voorschotten in rekening courant en de rantsoeneringsmaatregelen ten aanzien dezer beide categorieën vermeld, waarbij de circulaire van 20 Sept. 1920, welke aan de eerstgenoemde renteverhoging voorafging, terwijl ook de bekende circulaire aan de gemeenten nog eens in herinnering wordt gebracht.

De uitwerking der aanmaningen — aldus het verslag — is in de cijfers der beleeningen niet onduidelijk waar te nemen. Wij hebben dan ook gemeend in deze z.g. rantsoeneringspolitiek stellig evenveel, zoo niet meer kracht te kunnen uitoefenen dan in de politiek van verhoging der bankrente.

Het verslag gaat dan als volgt voort:

Bij het nemen van maatregelen tot verhoging der bankrente moet men zich goed rekenschap geven, of met eene dergelijke verhoging het resultaat zal worden bereikt, hetwelk men wenscht. Het resultaat in den tegenwoordigen tijd moet zijn: inkrimping van fiduciaire circulatie, vermindering van het werken met crediet van de gewone banken en van de circulatiebank, en teruggang in de prijzen van goederen.

In de eerste plaats moet men daarbij nagaan, of de vermeerdering van uitgifte van circulatiemiddelen, en van het door de banken verleende crediet, op zich zelve oorzaken zijn geweest van de verhoging der goederenprijzen, dan wel, of die vermeerderingen een gevolg zijn geweest van andere omstandigheden, waarvan de beheersching niet in de macht van bankbesturen heeft gelegen; en verder, of die vermeerderingen in handen zijn gekomen van consumenten, dan wel van producenten. Van verschillende zeer deskundige zijden is met nadruk gewezen op het groote belang, om bij beoordeeling van toestanden, die factoren goed te onderscheiden.

Eene inflatie van crediet, welke overspeculatie ten gevolge heeft gehad, kan getroffen worden door eene vermeerdering van leeningen door den Staat en andere openbare lichamen, die het vermogen hebben om hetzij leeningen op te leggen aan de leden der gemeenschap, hetzij de belastingen voor improductieve uitgaven op te drijven en brengt noodwendig eene vermeerdering van circulatiemiddelen mede, welke door verhoging van de bankrente niet afdoende kan worden getroffen.

Er is geen twijfel aan, dat in ons land de vermeerdering der circulatie-middelen sedert Juli 1914 niet op zich zelve eene oorzaak, doch mede een gevolg is geweest van maatregelen van hoogerhand, en een direct gevolg van oorlogsomstandigheden.

Een krachtiger middel dan rente-verhoging moest dus hier ter hand worden genomen, ten einde, voor zoover

mogelijk, die toeneming in de uitgifte van leeningen te breiden; dat middel is geweest de rantsoeneringspolitiek, waarmede althans dit belangrijke resultaat is bereikt, dat Nederland in vergelijking met vele andere landen in de betrekkelijk zeer gunstige positie gekomen is, dat zijne fiduciaire circulatie sedert den aanvang van den wapenstilstand niet is vermeerderd; en dit resultaat is dus bereikt ook zonder verhoging van de disconto-rente; de verhoging van de beleening-rente met 1 pCt. op 19 October 1920 werd dan ook slechts beschouwd als een supplettoire maatregel naast de veel krachtiger maatregelen van aanschrijving aan beleeners tot vermindering of aflossing van posten, welke daarvoor in aanmerking kwamen, van algemeene waarschuwingen door publicatiën als boven aangegeven, en van scherp toezicht op en sorteering van nieuwe aanvragen tot verstreking van gelden.

Indien men van de cijfers der disconto's en der beleeningen in de weekstaten van de Bank in mindering bracht de bedragen, verstrekt op discontoeering van schatkistpromessen en gemeentepapier, en op beleening van obligatiën der laatste Staats-leeningen en van anticipatie-biljetten van gemeenten, dan waren de overblijvende bedragen niet meer van abnormalen omvang te beschouwen; er bestond dus op zich zelf geen reden om wegens den omvang der bedragen tot verhoging der bank-rente over te gaan. Integendeel, ware dit geschied, dan zouden de reële handel en de nijverheid daardoor getroffen zijn. En waar wij ons juist gelukkig moeten rekenen, indien die reële handel en nijverheid zich onder dezen zwaren druk der tijden nog kunnen ontwikkelen, althans zich staande kunnen houden, dienden zooveel mogelijk maatregelen vermeden te worden om aan deze gezonde takken van bedrijf het bestaan en de concurrentie tegen vreemde landen, die scherp konden concurreren wegens den lagen stand hunner valuta, nog moeilijker te maken.

Immers reeds te veel takken van bedrijf moesten stil gelegd worden, omdat door den hoogen stand van de gulden-valuta de concurrentie tegenover andere landen niet meer vol te houden was. De circulatiebank moet zich dus wel scherp rekenschap geven om den strijd van reële bedrijven tegen die zware concurrentie niet nog moeilijker te maken.

Ook bij het verlenen van nieuwe credieten, en de daaraan eventueel verbonden noodzakelijkheid van uitgifte van circulatie-middelen, moet men zich rekenschap geven, of die credieten kunnen medewerken om den toestand voor het eigen land beter te maken. Wordt daardoor de eigen productie bevorderd, de mogelijkheid tot exporteeren vergroot, en dus de kans op werkeloosheid in eigen land vermindert, dan dienen dergelijke aanvragen om nieuwe credieten, of om verlenging van bestaande, door de circulatiebank en door de andere banken in samenwerking met haar in ernstige overweging te worden genomen, en na bevredigend onderzoek te worden toegestaan. Het moge oppervlakkig beschouwd als een gezond principe gelden om nieuwe credieten alleen uit eerst gemaakte besparingen te verlenen, doch o.a. Dr. Walther Rathenau heeft reeds opgemerkt, dat men, door zich te angstig aan die besparingen alleen te houden, zich wel eens zou kunnen dood sparen bij gebreke van energie om op krachtiger wijze de verdere ontwikkeling van het bedrijfsleven ter hand te nemen.

Naast het betrachten van eene verstandige spaarzaamheid zal crediet, benut om tot nieuwe, betere toestanden te komen één der krachtigste middelen zijn tot bestrijding van inflatie en tot verlaging van goederenprijzen.

Men moet het herstel aanvatten in de werkelijke oorzaken, niet in de gevolgen. Men moet dus evenwicht brengen in productie en consumptie en voor goede productie zelfs nieuw crediet beschikbaar stellen, ook waar men zijne afnemers weder mede op de been moet brengen om zich den vereischten afzet te verzekeren.

Vermeerdering van productie, verbetering in de methoden van voortbrenging waardoor men economischer, dus goedkooper, produceert, zal de koopkracht van verbruikers vergroeten, en zal dus krachtig medewerken om het zoo gestoorde evenwicht tusschen inkomens en goederenprijzen te herstellen. Verlenen van crediet op verstandige wijze zal daarvoor echter onontbeerlijk zijn. Gelukkig wordt dit allengs thans ook in andere landen steeds meer ingezien, in de eerste plaats in de Vereenigde Staten en in Engeland. Aan dit betere inzicht en de daaruit voortgevloede maatregelen is voornamelijk de neiging van de dollar- en pond-sterlingkoersen tot meer normale verhoudingen te danken.

Van enkele zijden in ons land werd ook aangedrongen op verhoging der bank-rente, eenerzijds om te komen tot verlaging van goederenprijzen en tot de z.g. deflatie, anderzijds om den rente-voet voor leeningen op langen termijn

meer in overeenstemming te brengen met de schaarschte van kapitaal, door den oorlog veroorzaakt.

Wij meenden, dat in de gegeven omstandigheden eene verhooging van de bank-rente tot de bereiking van deze beide resultaten nauwelijks zou kunnen medewerken en dus ook op dien grond meer kwaad dan goed zou kunnen stichten. Geconstateerd moet worden dat beide resultaten verkregen zijn in ons land ook zonder verhooging der bankrente. De prijsdaling heeft zelfs ingezet in een omvang, welke in menige richting voor het oogenblik tot bezorgdheid aanleiding geeft, en wij meenden, dat die prijsdaling, hoe gewenscht ook, geleidelijk aan, op zeer voorzichtige wijze, moest worden nagestreefd; ieder ruw ingrijpen behoorde vermeden te worden wegens de hoogst ernstige gevolgen voor de geheele maatschappij daaraan verbonden, en de circulatiebank hebbe zich wel te wachten in die richting te hardhandig op te treden. Ook die z.g. deflatie is intusschen in ons land in velerlei opzicht reeds krachtig ingetreden.

Het verloop van den rente-voet in de open markt voor leeningen op langen termijn is evenzeer in hooge mate merkwaardig. Daaruit blijkt al weder, dat een scherp onderscheid moet gemaakt worden tusschen, zooals de beurs-termen luiden, geld op korten termijn en op langen termijn, een verschil, waarop o.a. de Conferentie te Brussel in hare conclusiën met nadruk heeft gewezen.

Geld op langen termijn werd in den loop van het jaar steeds schaarscher, terwijl bovendien tegenover eenige debiteuren meer ongenueidheid tot geld-verstreking werd waargenomen. Hier moet dus wederom in sommige gevallen het bestaan van eenen psychologischen invloed op de geldmarkt erkend worden, afgescheiden van de overige factoren van ruimte of schaarschte van geld. Men kon waarnemen, dat belangrijke bedragen obligatiën, aangeboden door eenen gewilden debiteur, grifweg plaatsing vonden, terwijl andere debiteuren tegelijkertijd tegen dezelfde voorwaarden van uitgifte hunne leeningen niet volteekend konden verkrijgen.

In het algemeen echter werd de rente, welke debiteuren in de laatste maanden voor lang-loopende leeningen moesten aanbieden, opgevoerd tot 7 pCt.; deze typeering van den rentevoet voor geld op langen termijn werd bereikt ook zonder dat de Bank met hare rente omhoog ging; gevreesde misbruiken, dat inschrijvers deze hooge rente-dragende obligatiën bij de Bank in beleening zouden geven, ten einde met de lage Bankrente eene z.g. rente-arbitrage te maken, konden voldoende geweerd worden door de keurings- en rantsoeneeringspolitiek der Bank; dat misbruik is dus ook niet voorgekomen.

Naast het geld op langen termijn bleef de markt bijna steeds zeer ruim voorzien van geld op korten termijn. De oorzaak hiervan moet wederom gezocht worden in bijzondere omstandigheden, ten gevolge van den oorlog ontstaan. Blijkbaar zijn vele geldmiddelen door buitenlanders naar Nederland gebracht zoowel om de politieke veiligheid als wegens de betrekkelijke waarde-vastheid van den gulden. Voor een niet onbelangrijk deel van die gelden wordt niet eens belegging gezocht; vandaar, dat een niet onbeteeknend bedrag van onze bankbiljetten eenvoudig wordt opgelegd, op zich zelve dus dienend als renteloos beleggingsmiddel, dat echter in de algemeene arbitrage kansen tot groote winsten heeft opgeleverd. Ook om die reden moeten wij dus rekening er mede houden, dat de werkelijke circulatie in Nederland kleiner is dan het bedrag der uitgegeven biljetten. Eene rente-verhoging van de Bank zou dus ook deze biljetten niet naar hare kassen kunnen trekken. Een groot deel dier „buitenlandsche” gelden zocht echter wel belegging, doch dan in de richting van geld op korten termijn. Er was dus behoefte aan objecten van belegging op korten termijn, en bijv. schatkist-promessen waren daarvoor een zeer bruikbaar en zeer gewild object.

Het was dus ook niet in het belang van de markt te oordeelen, dat deze beschikbare beleggingsobjecten op korten termijn te veel zouden worden ingekrompen door rigoureuze maatregelen. In theorie kan men beweren, dat het uit den boeze is, dat een bedrag van tusschen de vier à vijfhonderd millioen gulden aan z.g. kort-loopend Staats-schuld papier in omloop is, en vóór Juli 1914 zou dan ook inderdaad een dergelijk feit aan zeer ernstige bedenkingen onderhevig zijn geweest. Men moet echter de feiten nemen zooals zij werkelijk zijn en zich niet in een bijna blinden hartstocht door de theorie laten beheerschen. Stel, dat het Gouvernement genoodzaakt ware geworden, om dat groote bedrag aan vlottende schuld reeds te consolideeren, welke zouden dan de directe gevolgen daarvan zijn geweest? Eene meer of mindere gedwongen leening zou dan onvermijdelijk zijn geweest; personen, eigenaars van onroerende goe-

deren, vennootschappen, zooals fabrieken en cultuurmaatschappijen, stichtingen en tutti quanti, zouden dan genoodzaakt zijn geweest naar verhouding van hun vermogen lang-loopende Staats-obligatiën op te nemen, terwijl noch hunne liquide middelen, noch hun bedrijf op zich zelve aanleiding zouden hebben gegeven om uit vrijen wil eene dergelijke belegging te zoeken. Die personen en lichamen zouden dus weder hun heil hebben moeten zoeken in verkoop dier inschrijvingen tot iederen prijs, waardoor wederom eene nieuwe uitgifte van Staatsleening vóór den stortingsdag beneden inschrijfprijs zou zijn gedaald; of diezelfde zouden weder hun steun hebben moeten zoeken bij de circulatie-bank, om door middel van beleening de verplichte stortingen te voldoen. Het resultaat zou dan echter geweest zijn: voor de houders van die in ruime mate op de markt aanwezige liquide middelen, dat aan hen het meest bruikbare beleggingsobject op korten termijn zou worden ontnomen; daggeld en geld voor privaat-disconto zouden dus wederom in overmatigen omvang zijn aangeboden, en de koersen daarvoor in de markt zeer omlaag hebben gedrukt; de Staat zou onnoodig hogere rente moeten betalen, welke wederom door de belasting-betalers opgebracht zou moeten worden; de inschrijvers tegen wil en dank zouden langs kunstmatigen weg middelen moeten maken om aan hunne verplichting tot storting te voldoen; de circulatiebank zou niet kunnen weigeren om meer beleeningen toe te staan, en zou de uitgifte van hare circulatiemiddelen belangrijk zien stijgen; terwijl wij juist met de deflatie zoo goed op gang begonnen te komen, zou dus inflatie opnieuw in het leven zijn geroepen; en zou de circulatie-bank dan door verhooging van rente deze vermeerdering van circulatie-middelen willen breidelen, dan zou de algemeene ontstemming en ontwrichting nog grooter geworden en feitelijk de eene fout op de andere gestapeld zijn. Aan regelen van eene verstarde, oude theorie zou dan zijn voldaan, met het gevolg, dat de resultaten juist het omgekeerde zouden zijn geworden van hetgeen men had willen bereiken. De rente-voet zou verder opgedreven zijn geworden, ook voor andere geldzoekenden, gemeenten en industrie zouden slechts tot nog bezwarender voorwaarden geld hebben kunnen opnemen, en belastingbetalers en producenten, en via deze laatsten ook de consumenten zouden verder het gelag hebben moeten betalen. Inderdaad hadden wij, langs dien weg voortgegaan zijnde, eene „normale” rente van 8 en meer procent kunnen zien intreden!

Bij besprekingen met de Regeering over eene te ondernemen consolidatie der vlottende schuld, ook van Nederlandsch-Indië, hebben wij derhalve rekening met deze omstandigheden gehouden. Wij wezen er op, dat eene voortdurende vermeerdering van de vlottende schuld van moederland en koloniën, in den vorm van schatkist-biljetten, bedenkelijk te achten was en noodwendig op de uitgifte van eene meer of minder gedwongen leening zou moeten uitloopen, met alle groote nadeelen daaraan verbonden; dat de Bank daarom zich op het standpunt moest stellen tegen eene dergelijke voortdurende vermeerdering te waarschuwen en eventueel harerzijds maatregelen tot breideling daartegenover te moeten nemen. Dat de Bank echter bereid was om den bestaanden toestand tijdelijk te bestendigen op twee voorwaarden: ten eerste, dat door gepaste bezuiniging in de Staatsuitgaven, zoowel in het moederland als in de koloniën, de uitgifte van vlottende schuld niet te veel in de naaste toekomst zou toenemen, en ten tweede, dat de Regeering in Nederlandsch-Indië de bewijzen van vlottende schuld niet meer uitsluitend op de circulatiebank zou onderbrengen, doch in de open markt ter opneming zou aanbieden, opdat niet aan de eene zijde eene abnormale ruimte van middelen bij de groote banken en in de geldmarkt zou heerschen, en aan de andere zijde de uitgifte van circulatiemiddelen bij de koloniale circulatiebank onnoodig zou worden gestimuleerd. Aan de tweede voorwaarde werd spoedig uitvoering gegeven, te meer daar ook de Indische circulatiebank reeds in diezelfde richting maatregelen had voorgesteld met het gevolg dat in korten tijd de Regeeringsvoorschotten bij de circulatiebank werden overgeplaatst in de open markt, waardoor wederzijds meer zuivere toestanden zijn ontstaan.

Door het uitstellen van de gedwongen consolidatie hoopten wij ook het resultaat te bereiken dat de rente-voet van 7 pCt. voor langloopende leeningen, naar ons oordeel momenteel toch nog te hoog, eenigszins tot bezinking kon komen; want waren in den tijd van de rijzing van dien rentevoet tot 7 pCt. bovendien de Staatsleeningen van Nederland en van Nederlandsch-Indië in de markt gebracht, dan zou deze nieuwe druk op de beurzen der al of niet willige beleggers het rente-type nog verder omhoog gedreven hebben, hetwelk een nadeel betekend zou hebben voor alle betrokken partijen.

Met eenige voldoening hebben wij dan ook waargenomen, dat langzamerhand eene meer nivelleerende werking in de rente-typen ontstond; de rentevoet voor geld op korten termijn rees van een abnormaal laag peil op 4 à 5 pCt. (privaat-disconto tot 4½ pCt., prolongatie-rente tot 4½ à 5½ pCt.), terwijl goed aangeschreven debiteuren wederom voor een 6½ pCt., en zelfs voor een 6 pCt. type, zij het dan enkele procenten onder pari, plaatsing voor hunne langlopende schuldbrieven konden vinden. Het uitstel van de consolidatie der vlottende schulden van Nederland en van Nederlandsch-Indië heeft dus inderdaad reeds gunstig gewerkt, om meer rustige toestanden op de geldmarkt in het leven te roepen. De sterk verschillende rente-typen voor kort en voor lang geld op onze geldmarkt zijn dus zonder ingrijpende maatregelen door eene logische ontwikkeling der toestanden tot elkaar gekomen.

Die gunstige uitwerking kan echter op den duur slechts behouden blijven, indien door ernstige betrachting van zuinigheid in het Regeeringsbeleid voorkomen wordt, dat de schulden toch verder worden opgedreven tot eenen omvang boven de opnemingskracht van de leden der gemeenschap, bepaaldelijk van de geldmarkt, zooals deze zich in ons land onder de nog steeds bijzondere omstandigheden voordoet. Daarmede willen wij allerminst beweren, dat uitgaven voor op den duur productieve werken niet zouden mogen geschieden, en dat deze uitgaven niet uit geleende gelden gedekt zouden mogen worden; het leeningsbedrijf van land en stad mag niet plotseling afgesloten worden, waar met die leeningsgelden nieuwe toestanden te scheppen zijn, welke de volkskracht zullen verhoogen; vermeden moet echter worden om nieuwe leeningen te sluiten, ten einde met die aldus verkregen gelden tekorten te dekken, voortspruitende uit verhoogingen van uitkeeringen of vermindering van arbeidspraestatie.

Slechts door hard werken, door harder te werken dan vroeger, door verbeterde productie-methoden, en door een spaarzaam gebruik der gelden, zullen de achteruitgang en de kapitaalvernietiging der laatste zeven jaren in te halen zijn.

Het kwaad moet in de primaire oorzaken worden aangestast; het toepassen van lapmiddelen, slechts op de gevolgen, kan geen afdoende verbetering brengen, doch zal de algemeene verwarring nog doen toenemen.

Overzicht van de inkomstenbelastingen, geheven van inwoners van Rotterdam in de jaren 1894/95, 1914/15 en 1920/21. — In de laatste jaren zijn er groot wijzigingen gekomen in meeningen, omtrent de toelaatbaarheid van een grootere progressie in de tarieven der inkomstenbelastingen en zijn deze tot uiting gekomen in de tarieven der Rijksinkomstenbelasting, Verdedigingsbelastingen, Vermogensbelasting en Plaatselijke Directe Belasting naar het Inkomen.

In hoeverre een nog verdere verplaatsing van den belastingdruk naar de hogere inkomens en vermogens mogelijk is, hetzij door wijziging der tarieven, hetzij door een heffing in eens, zal ik hier niet behandelen, dit aan meer bevoegden overlatende.

Het doel van het publiceeren van onderstaande cijfers is dan ook alleen om aan te toonen in welke mate de belastingdruk der inkomstenbelastingen zich sedert 1894 verplaatst heeft.

Ik heb voor Pl. Dir. Bel. genomen de gemeente Rotterdam en als inkomencijfers die, waarvoor reeds een tabel voor het jaar 1920/21 is gepubliceerd in dit tijdschrift van 1921 No. 269.

Niet goed denkbaar is het, dat de grootere inkomens, hetzij geheel uit vermogen, hetzij niet uit vermogen verkregen worden.

De percentages, geheven van inkomens, die gedeeltelijk uit vermogen zijn ontsproten, zullen derhalve liggen tusschen de twee achter ieder inkomen vermelde percentages en stijgen al naar mate het inkomen uit vermogen grooter is.

Hierbij de Pl. Dir. Bel. resp. voor de jaren 1894, 1914 en 1920/21.

De daling in het percentage bij sommige opeenvolgende inkomens en de staten over 1894/95, 1914/15 zijn veroorzaakt, doordat de Pl. Dir. Bel. grootere klassen dan f 100 had, het percentage berekend werd naar het laagste cijfer der klasse en de genomen in-

INKOMEN.	VERMOGEN (à 4 %).	1894/95.					INKOMEN.	VERMOGEN (à 5 %).	Rijks Ink- belasting.	Plaatsel. Directe belasting.
		Rijks Ink- belasting.	Vermogens- belasting.	Plaatselijke Directe- belasting.	Percent. v. h. ink. zonder vermogen	Percent. v. h. ink. u'tsl. uit vermogen				
800	20.000	3,50	12,50	6,80	1,29	2,41	800	16.000	3,50	6,
900	22.500	5,—	15,—	6,80	1,31	2,42	900	18.000	5,—	8,
1.000	25.000	6,50	18,75	10,20	1,67	2,89	1.000	20.000	6,50	10,
1.500	37.500	14,—	33,75	19,04	2,20	3,52	1.500	30.000	15,—	24,
2.000	50.000	24,—	50,—	37,40	3,07	4,37	2.000	40.000	25,—	44,
2.500	62.500	34,—	65,—	53,04	3,48	4,72	2.500	50.000	40,—	60,
3.000	75.000	44,—	81,25	73,95	3,93	5,17	3.000	60.000	55,—	84,
3.500	87.500	54,—	96,25	99,96	4,40	5,32	3.500	70.000	70,—	100,
4.000	100.000	64,—	112,50	113,56	4,44	5,65	4.000	80.000	85,—	124,
4.500	112.500	74,—	127,50	131,38	4,56	5,75	4.500	90.000	100,—	136,
5.000	125.000	84,—	143,75	150,15	4,68	5,88	5.000	100.000	115,—	160,
6.000	150.000	104,—	175,—	190,40	4,90	6,09	6.000	120.000	145,—	196,
7.000	175.000	124,—	206,25	231,20	5,07	6,25	7.000	140.000	175,—	240,
8.000	200.000	144,—	237,50	255,—	4,99	6,15	8.000	160.000	205,—	272,
9.000	225.000	173,60	287,50	282,20	5,06	6,33	9.000	180.000	235,—	324,
10.000	250.000	205,60	337,50	340,—	5,45	6,77	10.000	200.000	265,—	364,
12.000	300.000	269,60	437,50	408,—	5,64	7,04	12.000	240.000	345,—	444,
14.000	350.000	333,60	537,50	476,—	5,78	7,24	14.000	280.000	425,—	524,
16.000	400.000	397,60	637,50	544,—	5,88	7,38	16.000	320.000	505,—	604,
18.000	450.000	461,60	737,50	612,—	5,96	7,49	18.000	360.000	585,—	684,
20.000	500.000	525,60	837,50	680,—	6,02	7,58	20.000	400.000	665,—	764,
24.000	600.000	653,60	1.037,50	816,—	6,12	7,72	24.000	480.000	865,—	924,
28.000	700.000	781,60	1.237,50	884,—	5,95	7,57	28.000	560.000	1.065,—	1.084,
32.000	800.000	909,60	1.437,50	1.088,—	6,24	7,89	32.000	640.000	1.265,—	1.244,
36.000	900.000	1.037,60	1.637,50	1.190,—	6,19	7,84	36.000	720.000	1.465,—	1.404,
40.000	1.000.000	1.165,60	1.837,50	1.292,—	6,14	7,82	40.000	800.000	1.665,—	1.564,
50.000	1.250.000	1.485,60	2.337,50	1.564,—	6,10	7,80	50.000	1.000.000	2.165,—	1.964,
60.000	1.500.000	1.805,60	2.837,50	1.904,—	6,18	7,90	60.000	1.200.000	2.665,—	2.364,
70.000	1.750.000	2.125,60	3.337,50	2.312,—	6,34	8,07	70.000	1.400.000	3.165,—	2.764,
80.000	2.000.000	2.445,60	3.837,50	2.550,—	6,24	7,98	80.000	1.600.000	3.665,—	3.164,
90.000	2.250.000	2.765,60	4.337,50	2.822,—	6,21	7,95	90.000	1.800.000	4.165,—	3.564,
100.000	2.500.000	3.085,60	4.837,50	3.400,—	6,48	8,23	100.000	2.000.000	4.665,—	3.964,
150.000	3.750.000	4.885,60	7.337,50	5.100,—	6,52	8,29	150.000	3.000.000	7.165,—	5.964,
200.000	5.000.000	6.285,60	9.837,50	6.800,—	6,54	8,31	200.000	4.000.000	9.665,—	7.964,
400.000	10.000.000	12.685,60	19.837,50	13.600,—	6,57	8,36	400.000	8.000.000	19.665,—	15.964,
500.000	12.500.000	15.885,60	24.837,50	17.000,—	6,57	8,36	500.000	10.000.000	24.665,—	19.964,
1.000.000	25.000.000	31.885,60	49.837,50	34.000,—	6,58	8,38	1.000.000	20.000.000	49.665,—	39.964,

komens nu eens de laagste der klasse, dan weder hoogere waren.

Als rendement der vermogens is genomen voor 1894/95 4 pCt. en voor 1914/15 en volgende jaren 5 pCt.

De percentages zijn afgerond tot in honderdsten. Waar in 1916 werden ingevoerd de Verd. Bel. Ia, Ib en 2 en voor de jaren 1915/16 en 1916/17 werden geheven 33 opcenten op de R. I. B. en voor de jaren 1917/18 en 1918/19 40 opcenten op de R. I. B. voor het leeningsfonds, terwijl met ingang van Mei 1919 de tarieven der Verd. Bel. werden herzien en de opcenten op de R. I. B. voor het leeningsfonds werden teruggebracht tot 25, lag het aanvankelijk in het voornemen in den staat ook op te nemen de jaren 1916/17 en 1917/18 (hierbij de Pl. Dir. Bel. over 16 maanden). Plaatsgebrek hiervoor in dit tijdschrift heeft mij genoopt, hiervan af te zien, zoodat ik er mij toe beperk, voor deze jaren voor enkele inkomens alleen de percentages te vermelden, en wel:

Inkomen.	Vermogen (a 5 %).	1916/17		1917/18	
		a.	b.	a.	b.
800	16.000	1,39	1,68	1,53	1,83
4.000	80.000	7,52	10,42	8,63	11,59
10.000	200.000	9,30	13,88	10,87	15,52
20.000	400.000	10,81	17,64	12,57	19,47
50.000	1.000.000	13,58	24,23	15,49	26,22
100.000	2.000.000	16,23	29,47	18,19	31,50
500.000	10.000.000	18,96	41,88	20,97	43,95
1.000.000	20.000.000	19,30	52,43	21,32	54,51

a. Percent. van het inkomen zonder vermogen.
b. " " " " uitsluitend uit vermogen.

T. CAMERLING.

ONTVANGEN:

De Economische toestand van Suriname in 1920. Verslag uitgebracht door de Vereeniging voor

Handel en Nijverheid in Suriname. J. H. Oliviera, Paramaribo.

Die Wirtschaft Niederländisch-Indiens im Weltkriege und heute von E. Helfferich, Batavia, mit 11 Figuren auf 1 Tafel und 1 farbigen Karte, Hamburg, L. Friederichsen & Co., 1921.

Statistischer Atlas zum Welthandel, berechnet, gezeichnet und erläutert von S. Zuckermann, Berlin, 1921; Otto Elsner Verlagsgesellschaft m. b. H.

Utrechtsche Voorschotbank, Onze Pandbrieven, Een wederwoord aan Mr. A. J. S. van Lier, Directeur der Utrechtsche Hypotheekbank.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's-Gravenhage, 15 April 1921.

Mr. E. W. van Dam van Isselt, De officieele loonstatistiek en hare uitkomsten; Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart, Geldproblemen in Nederlandsch-Indië; Mr. J. Kist, Het ontwerp van wet, houdende voorschriften ten aanzien van levensverzekeringmaatschappijen, welke bijzondere voorziening behoeven; Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart, Carl Menger.

Idem. — 's-Gravenhage, 15 Mei 1921.

Prof. Mr. Dr. H. W. C. Bordewijk, Ricardo's pacht-leer; M. H. Roodschild, Buitenlandsche arbeidskrachten in Nederland.

Journal of the Institute of Bankers. — Londen, April 1921.

F. Shewell Cooper, Company law in relation to bankers; J. H. Phillips, Notes on some of the powers of executors; A. K. George, Garnishee orders.

Idem. — Londen, Mei 1921.

F. Shewell Cooper, Company law in relation to bankers; J. Brunton, Depreciation and reserves.

14/15.	1920/21.		INKOMEN.	VERMOGEN (a 5 %).	1920/21.		Rijks Ink.- belasting + 25 ppc. (leenf.) 2 ppc. (Prov.)	Verdedig.- belasting II.	Plaatselijke Directe- belasting.	Vermogens- belasting + 25 ppc. (leenf.) 2 ppc. (Prov.)	Verdedig.- belasting Ia en Ib.	Percent. v. h. ink. zonder vermogen	Percent. v. h. ink. uitsl. uit vermogen
	Percent. v. h. ink. zonder vermogen	Percent. v. h. ink. uitsl. uit vermogen											
1,—	1,19	1,31	800	16.000	1,27	6,—	2,54	0,60	0,91	1,30			
3,—	1,44	1,77	900	18.000	3,81	12,—	7,62	1,30	1,76	2,80			
5,—	1,65	2,15	1.000	20.000	6,35	18,—	12,70	3,—	2,43	4,—			
15,—	2,60	3,60	1.500	30.000	22,86	48,—	38,10	9,—	4,94	8,08			
20,—	3,45	4,45	2.000	40.000	41,91	6,—	82,50	50,80	12,—	6 52	9,66		
25,—	4,—	5,—	2.500	50.000	64,13½	9,75	120,—	63,50	15,—	7,76	10,90		
30,—	4,47	5,47	3.000	60.000	86,36	13,50	162,—	76,20	21,—	8,73	11,97		
35,—	4,86	5,86	3.500	70.000	108,58½	17,25	207,—	88,90	27,—	9,51	12,82		
40,—	5,22	6,22	4.000	80.000	130,81	21,—	252,—	101,60	33,—	10,09	13,46		
45,—	5,31	6,31	4.500	90.000	156,21	26,—	297,—	114,80	39,—	10,65	14,06		
50,—	5,50	6,50	5.000	100.000	181,61	31,—	346,50	127,—	45,—	11,18	14,62		
60,—	5,68	6,68	6.000	120.000	232,41	41,—	451,50	152,40	63,—	12,08	15,67		
70,—	5,93	6,93	7.000	140.000	283,21	51,—	561,—	177,80	81,—	12,79	16,49		
80,—	5,96	6,96	8.000	160.000	340,36	63,50	681,—	203,20	103,—	13,56	17,39		
90,—	6,43	7,43	9.000	180.000	397,51	76,—	801,—	228,60	129,—	14,16	18,13		
100,—	6,29	7,29	10.000	200.000	454,66	88,50	921,—	254,—	155,—	14,64	18,73		
120,—	6,57	7,57	12.000	240.000	581,66	118,50	1.161,—	304,80	223,—	15,29	19,19		
140,—	6,71	7,71	14.000	280.000	708,66	148,50	1.401,—	355,60	291,—	15,70	20,75		
160,—	6,93	7,93	16.000	320.000	848,36	181,—	1.641,—	406,40	367,—	16,69	21,52		
180,—	7,20	8,20	18.000	360.000	1.000,76	216,—	1.881,—	457,20	451,—	17,21	22,25		
200,—	7,14	8,14	20.000	400.000	1.153,16	251,—	2.121,—	508,—	535,—	17,63	22,84		
240,—	7,45	8,45	24.000	480.000	1.508,76	331,—	2.601,—	609,60	735,—	18,50	24,11		
280,—	7,67	8,67	28.000	560.000	1.902,46	418,50	3.081,—	711,20	959,—	19,29	25,26		
320,—	7,84	8,84	32.000	640.000	2.334,26	513,50	3.609,—	812,80	1.191,—	20 18	26,44		
360,—	7,97	8,97	36.000	720.000	2.806,16	618,50	4.041,—	914,40	1.423,—	20,73	27,22		
400,—	8,07	9,07	40.000	800.000	3.312,16	738,50	4.521,—	1.016,—	1.675,—	21,43	28,16		
500,—	8,26	9,26	50.000	1.000.000	4.772,66	1.113,50	5.721,—	1.270,—	2.335,—	23,21	30,42		
600,—	8,38	9,38	60.000	1.200.000	6.423,66	1.563,50	6.921,—	1.524,—	3.095,—	24,85	32,55		
700,—	8,47	9,47	70.000	1.400.000	8.201,66	2.063,50	8.121,—	1.778,—	3.930,—	26,27	34,42		
800,—	8,53	9,53	80.000	1.600.000	10.106,66	2.613,50	9.321,—	2.032,—	4.840,—	27,55	36,14		
900,—	8,58	9,58	90.000	1.800.000	12.011,66	3.188,50	10.521,—	2.286,—	5.800,—	28,58	37,56		
1.000,—	8,62	9,62	100.000	2.000.000	13.916,66	3.788,50	11.721,—	2.540,—	6.760,—	29,43	38,73		
1.500,—	8,75	9,75	150.000	3.000.000	23.441,66	6.788,50	17.721,—	3.810,—	12.060,—	31,97	42,55		
2.000,—	8,81	9,81	200.000	4.000.000	32.966,66	9.788,50	23.721,—	5.080,—	17.860,—	33,24	44,71		
3.000,—	8,90	9,90	300.000	6.000.000	51.066,66	14.788,50	35.721,—	7.360,—	25.360,—	35,14	49,20		
4.000,—	8,92	9,92	400.000	8.000.000	71.066,66	21.788,50	47.721,—	10.160,—	37.560,—	35,53	50,50		
5.000,—	8,96	9,96	500.000	10.000.000	90.116,66	27.788,50	59.721,—	12.700,—	47.020,—	36,29	51,43		
1.000.000,—	8,96	9,96	1.000.000	20.000.000	185.366,66	57.788,50	119.721,—	25.400,—	94.320,—				

Die Bank. — Berlijn, April 1921.

A. Lansburgh, Die Umlaufgeschwindigkeit des Geldes. I; Dr. O. Weinberger, Die Rechte der Notenbesitzer der Oesterreichisch-Ungarischen Bank.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 April 1921.

Prof. Mr. J. C. Kielstra, Veranderingen in de inheemsche samenleving onzer koloniën; Prof. Dr. H. Blink, Het Iberische schiereiland en zijn bewoners. II. De Spanjaarden en hun economische geschiedenis. III. Portugal en de Portugeezen. IV. Economische betrekkingen van Nederland met Spanje en Portugal; G. Smits, Agrarische toestanden in Yougo Slavia; Prof. Dr. H. Blink, Economisch-geographische rondblik. Rede uitgesproken bij de opening der 12e jaargangvergadering; In Memoriam J. W. C. Tellegen.

Tijdschrift van het Aardrijkskundig Genootschap. — Leiden, Maart 1921.

J. C. van Eerde, Promotie J. W. IJzerman; J. C. Ramaer, Middelpunten der bewoning in Nederland, voorheen en thans, II. (slot); Dr. P. Tesch, Duinstudies V: De eigenschappen van het oude duinlandschap; Dr. C. P. Burger Jr., Over de poolreizen van Barents en Rijp; G. J. Honig, De kaart van het hoogheemraadschap der uitwaterende sluizen in Kennerland en West-Friesland; Dr. Jacoba B. L. Hol, Eduard Suess, 1831—1914; Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan, Het Instituut international d'anthropologie; Dr. A. Beets, Het Noordzeekanaal en de afsluiting en droogmaking van de Zuiderzee. Een plan uit 1667; Terrassen en IJstijden in Nederland. (Stellingen Geol. Geogr. sectie Nat. en Gen. Congres, April 1921).

The Geographical Journal. — Londen, Mei 1921.

F. E. Kanthack, Notes on the Kunene river, Southern Angola; E. F. W. Lees, International aeronautical maps; E. A. Tandy, The circulation of the earth's crust; H. Mackinder, Geography as a pivotal subject in education.

Rechtsgelerd Magazijn. — Haarlem, Jaarg. 40, afl. 3.

Mr. Dr. H. R. Ribbius, Eenige gebruikelijke bedingen bij de koopovereenkomst en de rechtspraak daarover, (vervolg); Mr. J. Coert, Algemeene rechtsbeginselen en de practijk; Mr. J. C. W. Evenblj, De manus militaris in het privaatrecht; Mr. J. B. Breukelman, Beveiliging en herstel van door den wereldoorlog in de klem geraakte industrieele eigendomsrechten.

De Indische Gids. — 's-Gravenhage, Maart 1921.

Mr. J. H. Abendanon, Economische rechtvaardigheid voor de Indonesische bevolking in verband met begrootings-beschouwingen; Ir. J. C. F. van Sandick, Groot Benkoelen. Een tegenspraak; L. J. van der Waals, Schets van Sumatra's economische ontwikkeling gedurende de laatste eeuw; Mr. J. E. Bos, De positie van den officier der Infanterie in verband met de organisatie van dat wapen.

Idem. — April 1921.

P. J. Gerke, Bijlage A van het rapport der z.g. Herzienscommissie; F. Fokkens, Het bedenkelijk tekort aan landsdienaren in Indië; Mr. J. J. G. Jas, Arbeidersraden; C. L. Schepp, Het Indische marine-departement; L. J. van der Waals, Schets van Sumatra's economische ontwikkeling gedurende de laatste eeuw. (slot).

Idem. — Mei 1921.

E. A. A. van Heekeren, Het bewind van G. G. J. P. Graaf van Limburg Stirum; J. Koning, De arbeid van Gravin van Limburg Stirum in Nederlandsch Oost-Indië; Mr. G. D. Willinck, Moet het koloniale staatsbankroet dan steeds meer nabij komen? S. Kalff, Eene Indische sterrenwacht.

De West-Indische Gids. — 's-Gravenhage, April 1921.

Mr. R. Bijlsma, De Surinaamsche grondbrieven ten tijde van gouverneur van Aerssen van Sommelsdyck, Jhr. L. C. van Panhuys, Het aanstaande Amerika-nistencongres; Tj. Pyttersen, De toekomst van verschillende cultures in Suriname, II. Suiker.

Idem. — 's-Gravenhage, Mei 1921.

W. Fr. van Lier, Bij de Aucaners Mr. R. Bijlsma, Gouverneur Temming's plantage Berg-en-Daal bij den Parnassusberg in Suriname; Dr. J. de Hullu, De handel van St. Eustatius in 1786; Jhr. L. C. van Panhuys, De Pan-Amerikaansche Unie.

Vragen des Tijds. — Haarlem, Maart 1921.

bevat o.m.:

Mr. B. J. C. Loder, Het permanente Hof van Internationale Justitie.

Idem. — April 1921.

bevat o.a.:

Prof. D. G. Stibbe, Zelfstandigheid van Ned-Indië; Mr. E. van Ketwich Verschuur, Herziening der Gemeentwet; Mr. B. Tellegen, Grondwetsherziening.

Idem. — Mei 1921.

bevat o.a.:

Ir. A. Plate, De maatschappij en het woningvraagstuk; Mej. A. Polak, De rechte persoon op de rechte plaats.

Koloniale Studiën. — Weltevreden, Februari 1921.

Dr. P. J. S. Cramer, Een kolonisatieproef in Californië; J. W. Meyer Ranneft, Minimumloon voor Indië; G. J. Vink, Beschouwingen over landbouwvoorlichtingsdienst; P. de Kat Angelino, De kèpèng op Bali; H. J. Vooren, De Indische belastingplannen.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned.	{ Disc. Wissels. 4½ 1 Juli '15	Zweeds. R.ksbk 6½ 5 Mei '21
Bk.	{ Bel.Binn.Eff. 5½ 19 Oct. '20	Bk. v. Noorw. 7 25 Juni '20
	{ Vrsch. in R.C. 6½ 19 Oct. '20	Zwits. Nat. Bk. 4½ 11 Apr. '21
Bk. van Engeland	6½ 28 Apr. '21	Belg. Nat. Bk. 5-5½ 19 Mei '21
Duitsche Rijksbk.	5 23 Dec. '14	Bank v. Spanje 6 4 Nov. '20
Bk. van Frankrijk	6 8 Apr. '20	Bank v. Italië 6 20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk.	6 12 Apr. '21	F. Res. Bk. N.Y. 6 16 Juni '21
Nat. Bk. v. Denem.	6 5 Mei '21	Javasche Bank 3½ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call money
18 Juni '21	4¼-¾	—	5½	4-¾	—	5-5½ ¹⁾
13-18,, '21	4¼-¾	3-¾	5½-¾	4-¾	—	5-6
6-11,, '21	4¾	2¾-3½	5¾	4-¾	—	5½-7½
30 M.-4 J. '21	4¾-½	2¾-3½	5½-1¾	4-¾	—	7-8
14-19 J. '20	3¼-¾	4-½	6½-¾	4-¾	—	6-8
16-21,, '19	3½	2½-3¼	3¾	4-¾	—	4½-12½
20-24 Juli '14	3½-¾	2¼-¾	2¼-¾	2½-½	2¾	5½-7½

¹⁾ Notering van 17 Juni 1921.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De pondenkoers was deze week vrij stationnair, ondanks de slechte economische berichten uit Engeland bleef de stemming vast. Belgische francs waren eveneens goed gezocht, zonder dat een rijzing in den koers plaats vond. Daarentegen waren Fransche francs beduidend hooger. Vooral Vrijdag kon de koers niet onbelangrijk oploopen. Marken waren

meestal aangeboden. Na een zeer flauwe opening op Maandag trad den volgenden dag een reactie in, maar later was het aanbod doorlopend, overwegend, zoodat de koers regelmatig afbrokkelde. Dollars waren uiterst onzeker. Dagelijks schommelde de koers belangrijk. Blijkbaar trad een reactie in op de sterke vraag der laatste weken, zoodat ten slotte een niet onbelangrijke verlaging van het koerspeil plaats vond. Anderzijds bestond er blijkbaar nog een zeer groote vraag, zoodat deze verlaging slechts onder groote schommelingen kon plaats vinden. Skandinavië met geringen handel voor Stokholm, daarentegen wederom niet onbelangrijk lager voor Christiania. Zwitserland prijshoudend; Spanje iets oplopend. Buenos Aires was weder meer aangeboden, ca. 92½. Indië onveranderd 96¼—97¼.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen ¹⁾	Parijs ²⁾	Berlijn ³⁾	Weenen ⁴⁾	Brussel ⁵⁾	New York ⁶⁾
13 Juni 1921..	11.41	24.07½	4.27½	0.61½	24.02½	3.06
14 " 1921..	11.41	24.25	4.34	0.62	24.05	3.04½
15 " 1921..	11.40½	24.27½	4.36	0.62	23.95	3.02½
16 " 1921..	11.40½	24.70	4.36	0.60	24.04	3.—
17 " 1921..	11.40½	24.70	4.34½	0.60	24.11	2.99½
18 " 1921..	11.39½	24.65	4.36½	0.60	—	—
Laagste d. w. ¹⁾	11.38½	24.02½	4.22½	0.57½	23.90	2.98
Hoogste " " ¹⁾	11.41½	24.75	4.45	0.66	24.20	3.07
11 Juni 1921..	11.39	24.10	4.44	0.65	23.94	3.06½
4 " 1921..	11.30½	24.15	4.56½	0.66	24.12½	2.91½
Muntpariteit..	12.10½	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48½

¹⁾ Notering te Amsterdam. ²⁾ Notering te Rotterdam. ³⁾ Particuliere opgave. ⁴⁾ Notering van 10 Juni 1921. ⁵⁾ Idem v. 3 Juni.

Data	Stockholm ¹⁾	Kopenhagen ²⁾	Christiania ³⁾	Zwitserland ⁴⁾	Spanje ⁵⁾	Batavia ⁶⁾ telegrafisch
13 Juni 1921	67.75	51.90	44.55	51.10	39.25	95½-96
14 " 1921	67.70	51.65	44.25	50.85	39.30	95½-96½
15 " 1921	67.80	51.70	44.—	50.95	39.40	96-96½
16 " 1921	67.75	51.60	43.70	50.92½	39.50	96½-96¾
17 " 1921	67.45	51.65	43.30	51.05	39.80	96½-97
18 " 1921	67.50	51.60	43.50	51.12½	39.90	96½-97
L'ate d. w. ¹⁾	67.30	51.20	43.10	50.70	39.05	95½
H'ate " " ¹⁾	67.85	52.—	44.60	51.20	39.90	97½
11 Juni 1921	67.60	51.95	44.45	51.12½	39.80	96½-97
4 " 1921	66.90	51.70	44.40	50.90	38.10	95½-96
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

¹⁾ Notering te Amsterdam. ²⁾ Particuliere opgave.

Termijnnoteringen der Valuta-Kas.

Ecarts tusschen termijnnotering en contanten koers. (week van 13—17 Juni 1921.)

	Londen.	Ult. Juni	Ult. Juli	Ult. Augustus
Hoogste B Koers	disagio ¼ ct.	disagio ¼ ct.	disagio ¼ ct.	disagio ¼ ct.
Laagste B "	gelijk	gelijk	gelijk	gelijk
Hoogste L "	} gelijk	} gelijk	} gelijk	} disagio ¼ ct.
Laagste L "				
New-York.				
Hoogste B Koers	disagio ¾ ct.	disagio 1¼ ct.	disagio 1¼ ct.	disagio 1¼ ct.
Laagste B "	" ½ "	" ½ "	" 1 "	" 1 "
Hoogste L "	" ¾ "	" ¾ "	" 1½ "	" 1½ "
Laagste L "	" ¼ "	" ½ "	" ½ "	" ½ "
Parijs.				
Hoogste B Koers	agio 2½ ct.	agio 5 ct.	agio 7½ ct.	agio 7½ ct.
Laagste B "	gelijk	gelijk	" 2½ "	" 2½ "
Hoogste L "	agio 2½ ct.	agio 7½ "	" 12½ "	" 12½ "
Laagste L "	gelijk	gelijk	" 5 "	" 5 "
België.				
Hoogste B Koers	agio 2½ ct.	agio 7½ ct.	agio 15 ct.	agio 15 ct.
Laagste B "	gelijk	" 2½ "	" 10 "	" 10 "
Hoogste L "	agio 5 "	" 10 "	" 12½ "	" 12½ "
Laagste L "	" 2½ "	" 5 "	" 10 "	" 10 "
Berlijn.				
Hoogste B Koers	agio 1 ct.	agio 4 ct.	agio 4 ct.	agio 4 ct.
Laagste B "	" 1 "	" 2 "	" 3 "	" 3 "
Hoogste L "	" 1 "	" 4 "	" 7 "	" 7 "
Laagste L "	" 1 "	" 2 "	" 4 "	" 4 "

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mk.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
18 Juni.. 1921	3.80.37	8.22	1.45	33.20
Laagste d. week	3.75.—	7.94	1.40	32.15
Hoogste " "	3.80.37	8.22	1.45	33.20
11 Juni.. 1921	3.74.25	7.91	1.42	32.90
4 " .. 1921	3.85.50	8.21	1.54	34.10
Muntpariteit..	4.86.67	5.18¼	95¼	40¼½

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	3 Juni 1921	10 Juni 1921	11/17 Juni '21 Laagste	17 Juni 1921 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97½/32	97½/32	97½/32	97½/32
*B. Aires ¹⁾ ..	d. p. \$	44¾	45¾	44	45¼
Calcutta	£ p. rup.	1/3¾	1/3¾	1/3¾	1/3¾
Hongkong ..	id. p. \$	2/6½	2/7½	2/6½	2/8
Lissabon	d. per Mil.	6¼	7¼	7½	8¼
Madrid	Peset. p. £	29.65	29.08	28.53	29.15
*Montevideo ¹⁾	d. per \$	42½	42¾	41	43
Montreal....	\$ per £	4.36¾	4.16	4.15	4.30
*R.d.Janeiro	d. per Mil.	8½/16	8½/16	7¾/16	8½/16
Rome	Lires p. £	74¾	77½/16	73	77
Shanghai....	£ p. tael	3/3½	3/4¾	3/3	3/7
Singapore ..	id. p. \$.	2/3¾	2/3¾	2/3¾	2/3¾
*Valparaiso..	peso p. £	35.00	34.80	34.50	34.90
Yokohama ...	£ per yen	2/5¼	2/6½	2/6¼	2/6¼

* Koersen der voorafgaande dagen. ¹⁾ Telegrafisch transfert. ²⁾ Notering van 16 Juni 1921.

NOTEERING VAN ZILVER

Noteering te Londen	te New York
18 Juni 1921	35¼
11 " 1921	35¾
4 " 1921	33¾
28 Mei 1921	34
19 Juni 1920	50¾
21 Juni 1919	54¼
20 Juli 1914	24½/16

¹⁾ Notering van 6 Juni.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 20 Juni 1921.

Activa.	
Binnenl. Wis- sels, Prom. enz. in disc.	H.-bk. f 132.283.059,78½ B.-bk. " 20.883.772,08½ Ag.sch. " 75.970.150,85½
Papier o. h. Buitenl. in disconto	f 229.136.982,67½
Idem eigen portef.	f 48.952.979,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	48.952.979,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 44.356.536,51 B.-bk. " 12.600.056,41½ Ag.sch. " 94.079.961,94½
	f 151.036.554,87
Op Effecten	f 149.832.954,87
Op Goederen en Spec.	1.203.600,—
Voorschotten a. h. Rijk	12.124.442,98
Munt en Muntmateriaal	
Munt, Goud	f 56.287.430,—
Muntmat., Goud	f 549.727.736,67
	f 605.965.166,67
Munt, Zilver, enz.	f 12.502.892,25½
Muntmat., Zilver	—
	f 618.468.058,92½
Effecten	
Bel. v. h. Res.fonds	f 4.774.395,62½
id. van ½ v. h. kapit.	f 3.899.738,87½
	f 8.674.134,50
Geb. en Meub. der Bank	3.594.000,—
Diverse rekeningen	16.870.552,57½
	f 1.088.857.705,52½
Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	5.000.000,—
Bankbiljetten in omloop	994.262.380,—
Bankassigatiën in omloop	2.331.155,81
Rek.-Cour. } Het Rijk f —	
saldo's: } Anderen	f 58.114.950,72½
	f 58.114.950,72½
Diverse rekeningen	9.149.218,99
	f 1.088.857.705,52½

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. ald. Staat
16 Juni '21	5.519.764	1.948.367	273.814	686.909	25 600 000
9 " '21	5.519.416	1.948.367	272.975	664.868	25.900.000
2 " '21	5.519.002	1.948.367	272.594	665.139	26.400.000
26 Mei '21	5.518.503	1.948.367	272.334	672.062	26.200.000
17 Juni '20	5.587.549	1.978.278	240.576	662.209	26.000.000
19 Juni '19	5.050.629	1.978.278	304.715	867.606	23.250.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
	2.443.963	100.911	2.205.217	37.972.173	2.732.285	25.922
	2.573.821	105.08	2.225.061	38.375.243	2.685.392	25.765
	2.845.595	109.504	2.173.248	38.392.006	2.871.138	45.250
	2.592.732	113.056	2.150.290	38.233.195	3.018.711	22.602
	1.726.902	527.196	1.838.084	37.842.513	3 456.897	50.205
	858.290	821.088	1.260.039	34.449.567	3.301.514	61.133
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitnl. saldi	Beleen. van buitnl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. partic.
16 Juni '21	335.870	84.653	480.000	750.934	6.100.798	332.633
9 " '21	335.192	84.653	480.000	765.145	6.131.698	360.827
2 " '21	335.035	84.653	480.000	780.088	6.160.552	363.813
26 Mei '21	334.857	84.653	480.000	833.024	6.141.082	484.478
17 Juni '20	358.587	84.653	480.000	727.709	5.143.138	1.671.000

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.
FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F.R. Notes	In het buitnl.		
25 Mei '21	2.392.947	1.638.734	—	165.285	2.734.804
18 " '21	2.378.906	1.599.410	—	170.228	2.767.415
11 " '21	2.363.553	1.535.359	—	174.220	2.804.933
4 " '21	2.343.358	1.496.914	—	176.540	2.828.686
28 Mei '20	1.953.103	1.249.986	111.530	139.393	3.107.021
29 Mei '19	2.187.743	1.254.383	—	67.863	2.519.292

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dek-kings-perc. 1)	Percent. Goud-dekking circul. 2)
25 Mei '21	1.957.394	1.705.956	102.173	57,6	71,7
18 " '21	1.924.220	1.716.642	102.116	56,8	70,4
11 " '21	2.111.994	1.733.413	102.033	55,9	68,8
4 " '21	2.160.547	1.728.941	101.857	55,3	67,7
28 Mei '20	2.938.031	2.541.630	94.000	42,7	47,1
29 Mei '19	2.173.042	2.465.559	82.589	51,8	64,1

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto-deposito's. 2) Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto-deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET
FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time-deposita
18 Mei '21	821	12.097.329	1.254.432	13.448.331	3.044.910
11 " '21	821	12.195.996	1.257.684	13.367.607	2.947.242
4 " '21	821	12.253.990	1.260.955	13.365.884	2.941.238
27 Apr. '21	821	12.248.694	1.245.389	13.327.799	2.938.468
21 Mei '20	813	17.003.020	1.406.333	14.229.090	2.643.261
23 Mei '19	773	14.613.712	1.298.008	12.714.186	1.715.542

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 20 Juni 1920.

Zelden heeft tot op dezen tijd een terugslag van de conjunctuur een zoo diepgaanden en langdurigen invloed uitgeoefend op het algemeen aspect van alle beurzen, zonder eenig onderscheid, als thans kan worden aanschouwd. Na de weergalooze en in de meeste gevallen zeer gemakkelijk behaalde winsten, die niet alleen aan de zijde der werkgevers en handelaren, doch ook t'er dege bij de werknemers gezocht moeten worden, is een terugslag gevolgd, die in alle voegen en geleidingen der samenleving wordt gevoeld en dientengevolge diepe wonden slaat in het economisch leven. Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken, dat de beurzen een buitengewoon lusteloos voorkomen hebben en dat in de meeste gevallen verliezen zijn te dragen, van zoodanigen omvang, dat zij tot voor korten tijd nog als uitermate onwaarschijnlijk zouden zijn beschouwd.

Natuurlijk moet hier een uitzondering worden gemaakt voor die landen, waar het economisch herstel tot nu toe reeds langs abnormale lijnen heeft plaats gevonden en waar de ontreddeering der valuta ook andere factoren voor de waardeering ter beurze naar voren brengt. Dit is in de eerste plaats het geval voor Weenen, waar de algemeene uitverkoop van inheemsche waarden en van de dingen, waarbij geld op zich zelve feitelijk het minst waardevolle object mag worden genoemd en derhalve alle andere voorwerpen, ook fondsen, in geldswaarde uitgedrukt, een veel hooger prijs-niveau te aanschouwen geven. Toch is ook hier een reactie niet uitgebleven, voornamelijk, doordat men zich in al te groote mate aan speculatie had overgegeven. Vooral is dit het geval geweest met Poolsche Markten die een jaar geleden werden verhandeld op de basis 100 Poolsche Markten = 143 Oostenrijksche Kronen en die thans met niet meer dan 50 Kr. worden betaald. Men beweert, dat de meeste dezer Poolsche Markten in Weenen zelf gedrukt zijn en het land nooit hebben verlaten. Voorts is het vertrouwen te Weenen geschokt door talrijke faillissementen, voornamelijk van jongere firma's, terwijl verder, de bankinstellingen voortgaan exotische waarden te introducereen, inplaats van de koersen dezer fondsen te steunen, nu het niveau zoo sterk gedaald is.

Te Berlijn is echter beter het ongezonde van den toestand op te merken door de rijzing, die gedurende de laatste week op de fondsenmarkt heeft plaats gevonden. Ten deele lag hieraan ten grondslag de rede van den heer Rathenau, met betrekking tot diens onderhandelingen met den Franschen Minister te Loucheur. Op zich zelve mag dit een basis worden genoemd voor een vaste houding ter beurze, indien men althans oordeelt, dat definitieve en voor Duitschland gunstige overeenkomsten tot stand zijn gebracht. Doch het ongezonde was hier te vinden in de daling van de internationale positie van de Reichsmark, die zich onmiddellijk weerspiegelde in een stijging van het koerspeil der diverse fondsen. Ook beweerde men, dat verschillende belangen uit het voorheen-vijandelijke buitenland zich thans interesseerden voor Deutsche objecten, die dan in waarde zouden stijgen. In ieder geval heeft de houding van de beurs te Berlijn zich scherp tegenover die van de overige centra afgeteekend.

Met name waren de markten te Parijs en te Londen uitermate ongeanimeerd gestemd. Te Parijs zijn thans niet slechts oliewaarden in het gedrang gekomen, doch werden tegen het einde der berichtperiode ook rubberfondsen, waarbij de Parijsche beurs groote belangen heeft, onder den druk van verkoop-orders gebracht. De oorzaken zijn te vinden in den algemeen economischen toestand, niet slechts in Frankrijk, doch over de geheele wereld.

Te Londen komt bij deze algemeene oorzaken nog de bijzondere van de kolenstaking. Zeer interessant is het in dit verband te weten dat gedurende de maand Mei de import van buitenlandsche steenkool 450.162 ton bedroeg tot een prijs van 68 sh. 2 d. per ton c.i.f., terwijl enkele maanden geleden de exporten een zeer groot deel van de algemeene uitvoercijfers hebben gevormd. Bovendien werkte het ontstemmend, dat Lord Chalmers klaarblijkelijk in de Vereenigde Staten onderhandelingen voert betreffende een opschorting van de rente-betaling op de Engelsche schuld voor een verderen termijn van 15 jaar. Wel is de Sterlingkoers hierdoor gestimuleerd, doch het maakt ter beurze geen prettigen indruk, dat men tot dit verzoek zijn toevlucht heeft moeten nemen. Het totale bedrag der schuld, dat op 15 November 1920 9710 miljoen dollar beliep, zou, indien de hier genoemde maatregel wordt doorgevoerd, met 7500 miljoen dollar worden verhoogd.

De Vereenigde Staten zijn tot nu toe vrijwel het eenige land, dat ondanks de conjunctuur-wisseling, die het natuur-

lijk ook aan den lijve ondervindt, nog een onafhankelijke positie bewaart. Zelfs is de discontoet van de Federal Reserve Bank te New York opnieuw verlaagd met ½ pCt. (tot 6 pCt.). Maar toch is ook in Wallstreet de beurs niet opgewekt van toon gebleven. Dit zou reeds niet het geval zijn geweest door den terugslag, die aandeelen Royal Dutch van de Amsterdamsche indicaties hebben ontvangen, doch kon te minder, waar ook in de Unie tal van industrieën te kampen hebben met gebrek aan orders, met arbeids-moeilijkheden, enz. en waar de scheepvaart door de lagere vrachten geen loonend emplooi meer vinden kan.

	14 Juni	17 Juni	20 Juni	Rijzing of daling.
5 %/o Ned. W. Sch. 1918	90 ³ / ₄	91 ¹¹ / ₁₆	91 ¹¹ / ₁₆	+ ¹ / ₁₆
4 1/2 %/o " " " 1916	89 ³ / ₄	89 ³ / ₄	89 ³ / ₄	+ ¹ / ₁₆
4 %/o " " " 1916	82 ⁷ / ₁₆	82 ¹⁵ / ₁₆	83	+ ¹ / ₁₆
3 1/2 %/o " " "	72 ¹ / ₂	73 ³ / ₈	73 ³ / ₈	+ ¹ / ₈
3 %/o " " "	62 ¹ / ₈	61 ¹ / ₂	61 ¹ / ₂	- ¹ / ₈
2 1/2 %/o Cert. N. W. S.	52	51 ³ / ₈	51 ³ / ₈	- ³ / ₈
5 %/o Oost-Indië 1915	92 ¹ / ₂	91 ³ / ₈	90 ³ / ₈	- ¹ / ₂
6 %/o " " " 1919	94 ⁷ / ₁₆	94 ³ / ₈	94 ³ / ₈	- ¹ / ₁₆
4 %/o Oostenr. Kronrente	3 ³ / ₈	3	3	- ¹ / ₈
5 %/o Rusland 1906	9 ¹ / ₄	9 ³ / ₈	9	- ¹ / ₄
4 %/o Rusl. bij Hope & Co.	9	9	8 ³ / ₄	- ¹ / ₄
4 1/2 %/o China Goud 1898 ..	62 ³ / ₄	62 ³ / ₄	62 ¹ / ₄	- ¹ / ₂
4 %/o Japan 1899	57 ³ / ₄	57 ³ / ₄	57 ³ / ₄	—
4 %/o Argentinië Buitenl. . .	52 ¹ / ₈	52 ¹ / ₈	52 ¹ / ₈	—
5 %/o Brazilië 1895	51 ¹ / ₈	51 ³ / ₈	51 ³ / ₈	+ ¹ / ₄
7 %/o Staatsspoor	104 ⁷ / ₁₆	104 ¹ / ₂	104 ¹ / ₂	+ ¹ / ₁₆
7 %/o Amsterdam	102 ¹ / ₄	102 ¹ / ₂	102 ¹ / ₂	+ ¹ / ₄

Te onzent is de houding der beurs buitengewoon ongunstig geweest. Een uitzondering hierop hebben gevormd obligaties van sommige Nederlandsche staatsleeningen, hetwelk vermoedelijk moet worden toegeschreven aan vraag van de zijde van sommige beleggers, die in deze tijden van industriële en economische roering voor alles staats-obligaties wenschen. De als prima beschouwde overige beleggings-soorten gingen echter wel op dezen weg mede, alsmede enkele buitenlandsche staats-schuld-brieven, die in verband met den hooger Ponden- of Dollarkoers voor arbitrage-doeleinden gevraagd waren.

Op de aandeelenmarkt is echter vrijwel een voortdurende teruggang te constateeren geweest, die zich niet tot een enkele afdeling beperkte, doch zich over het geheele beursgebied uitstrekte. Het was dan ook aanvankelijk zeer onwaarschijnlijk, dat j.l. Zaterdag de noteringen wederom niet zouden plaats hebben en dat dit toch is geschied, mag worden toegeschreven aan de indicaties van New York, die juist op dezen Zaterdag-ochtend zeer onbelangrijk waren. Overigens heeft men op alle dagen uit de internationale en uit de inheemsche berichten redenen geput om fondsen te verkopen, hetzij bona-fide, hetzij in blanco.

De petroleummarkt was gedrukt door de voortdurende Jaling der olieprijsen, waarbij kwam, tegen het slot der berichtperiode, de vrees, dat het Djambi-ontwerp door een gereconstrueerd of door een nieuw Kabinet zou worden ingetrokken. Aandeelen Koninklijke Petroleum verloren hierdoor allen steun en slepten de overige soorten in hun val mede. Voor aandeelen Geconsolideerde kwamen hierbij nog berichten omtrent explosies in Roemenië, die schade aan de maatschappij toegebracht zouden hebben.

De suiker-afdeling werd gedeprimeerd door de mededeeling, dat de V.J.S.P. haar verkoop-limite had verlaagd, van f 15,— tot f 12½. Hierdoor was bewezen, dat het pessimisme van hen, die geen vertrouwen hadden gesteld in de politiek van de trust, op goede gronden had berust. Wel kwamen vrij omvangrijke afdoeningen tot de nieuwe limite tot stand, doch onmiddellijk daarna werd wederom de minimum-prijs verlaagd tot f 12,—, zoodat men ter beurze algemeen vreesde, dat de verdere, nog onverkochte partijen tot nog veel lageren prijs van de hand zouden worden gezet. Over het algemeen keurde men deze politiek van realiseren wel goed, doch men was van meening, dat de V.J.S.P. hiermede te laat had aangevangen.

	14 Juni	17 Juni	20 Juni	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	167	166	166	— 1
Koloniale Bank	154	146	134 1/2	— 19 1/2
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	168 13/16	164	160	— 8 13/16
Rotterd. Bankvereniging ..	117	116	114	— 3
Amst. Superfosfaatfabriek ..	122	116 1/2	115 1/4	— 6 1/4
Van Berkel's Patent	99 1/2	96	96 1/2	— 3
Insulinde Oliefabriek	37 1/2	33 1/2	31 1/4	— 6 1/4
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	89 1/4	89 3/8	89 3/8	+ 1/8
Hollandia Melkproducten ..	199	199	197	— 2
Philips' Gloeilampenfabriek	284 3/4	275	269 1/2	— 15 1/4
R. S. Stokvis & Zonen	578	578	578	—
Vereenigde Blikfabrieken ..	93	91 1/8	89 3/4	— 3 1/4

	14 Juni	17 Juni	20 Juni	Rijzing of daling.
Compania Mercantil Argent.	129 3/4	122	122	— 7 3/4
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	123 3/4	122 1/4	117 3/8	— 6 1/8
Handelsver. Amsterdam ...	379	368 1/2	363	— 26
Holl. Transatl. Handelsver.	45	45	45	—
Linde Teves & Stokvis	114	114	110	— 4
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	55	53	53	— 2
Tels & Co's Handel-Mij.	51	50 1/2	50	— 1
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	219	204 1/2	181 1/2	— 37 1/2
Kon. Petroleum-Mij.	498 3/4	459	442	— 56 3/4
Orion Petroleum-Mij.				
Afgest. Aand.	50	45 1/2	45 1/2	— 4 1/2
Steaua Romana Petroleum				
Mij. .. Afgest. Aand.	61	55 1/4	52	— 9
Amsterdam-Rubber-Mij. ..	88 3/4	90	85	— 3 3/4
Nederl.-Rubber-Mij.	45 1/2	42	40	— 5 1/2
Oost-Java-Rubber-Mij.	135 1/2	136	129 3/4	— 5 3/4
Deli-Batavia	375 1/2	370	347 1/2	— 28
Deli-Maatschappij	412 1/2	398	398	— 14 1/2
Medan-Tabak-Maatschappij	349	354	354	+ 5
Senembah-Maatschappij	615	608	590	— 25

De scheepvaart-afdeeling was gedrukt door de emissie van aandeelen Nederlandsche Scheepvaart Unie. Deze uitgifte kan gevoeglijk als een volmaakte mislukking worden gekarakteriseerd. Op den laatsten dag voor den handel in claims bestemd, werden deze als waardelooze stukjes papier van de balustrade der Amsterdamsche effectenbeurs over de hoofden der leden uitgestrooid. Behoudens een enkele uitzondering ondervond de geheele afdeeling van deze mislukking den funesten invloed.

Van de overige afdelingen valt weinig nieuws mede te deelen. Tabakken en rubbers waren gedrukt door verkoopen: de tweede meer nog dan de eerste. Industriële waarden ge-decideerd flauw. De markt sloot op het laagste peil en in zeer gedrukte houding.

	14 Juni	17 Juni	20 Juni	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	190	191 1/2	185	— 5
" " " „gem.eig.	182	180 1/4	175	— 7
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij. . .	85	87	87	+ 2
Hollandsche Stoomboot-Mij.	94	94	94	—
Java-China-Japan-Lijn	132	131	131	— 1
Kon. Hollandsche Lloyd . . .	69	67 3/4	65	— 4
Kon. Ned. Stoomv.-Mij.	110 1/4	108 1/2	108 1/2	— 1 3/4
Koninkl.-Paketaart Mij.	110 1/4	111	105 1/4	— 5
Maatschappij Zeevaart	106	106	106	—
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	128 3/4	131 1/4	125 3/4	— 3
Nievelt Goudriaan	200	195	190	— 10
Rotterdamsche Lloyd	138	144	141	+ 3
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	106	75	75	— 31
" " „Nederland” ..	153 3/4	153 1/2	153	— 1/4
" " „Noordzee” ...	32 1/2	35 1/4	35 1/4	+ 3 1/4
" " „Oostzee”	100	100	100	—

De Amerikaansche markt reageerde natuurlijk in verband met de aanwijzingen van Wallstreet. Toch was de reactie in verhouding hier niet zoo groot, met name niet voor aandeelen International Mercantile Marine, die te onzent boven-paraiteit verhandeld werden.

	14 Juni	17 Juni	20 Juni	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	147	148	148	+ 1
Anaconda Copper	92	90 1/16	88 13/16	— 3 1/16
Un. States Steel Corp.	93 1/2	91	88 3/8	— 4 3/8
Achison Topeka	93	92 1/2	92 1/2	— 1/2
Southern Pacific	89 1/2	89	85	— 4 1/2
Union Pacific	142	139	139	— 3
Int. Merc. Marine orig. Com.	15 1/4	14 1/4	13 1/4	— 2
" " " „prefs.	59 3/4	56 3/4	56 3/16	— 3 3/16

De geldmarkt bleef vrij stabiel; prolongatie 3¼ pCt.

GOEDERENHANDEL.
GRANEN.

Tarwe. Niettegenstaande er vaak regen dreigde in vele streken van Noord-West Europa, en hier en daar ook werkelijk regen viel, bleef het over het algemeen veel te droog. Het wintergraan doormaakt deze droogte goed, al kan het zich vooral op de schralere gronden niet ontwikkelen, maar de zomertarwe en rogge staan er vooral in Engeland slecht voor. Ook in Noord-Frankrijk doet de droogte schade, zool als in België en ons land. Toch was het onlangs verschenen rapport van den stand der gewassen in Nederland over het algemeen gunstig. Ook uit Duitschland zijn de berichten niet slecht, wel evenwel uit Oostenrijk. Wat de exportlanden buiten Europa betreft, in de eerste

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten	20 Juni 1921	13 Juni 1921	20 Juni 1920
	Tarwe Juli	Mais Juli	Haver Juli	Tarwe Juli	Mais Juli	Lijnzaad Juli				
18 Juni '21	128 1/2	63 1/4	38 1/4	17,70	8,20	18,95	Tarwe*	22,—	22,—	41,—
11 „ '21	138 1/2	63 3/4	38 1/4	17,85	8,25	17,95	Rogge (No. 2 Western) 1)	21,25	21,75	33,—
18 Juni '20	226	179 1/4	104	24,—	10,40	27,50	Mais (La Plata)	250,—	252,—	390,—
18 Juni '19	226	179 1/2	71 3/4	11,50	5,70	29,25	Gerst (48 lb. malting) .. 2)	280,—	280,—	500,—
18 Juni '18	220	144	71 1/4	12,45	5,35	24,30	Haver (38 lb. white cl.) .. 1)	13,—	13,75	22,—
20 Juli '14	82 1)	56 3/4 1)	36 1/4 1)	9,40 2)	5,38 2)	13,70 2)	Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) 3)	152,50	145,—	216,—
							Lijnzaad (La Plata).... 4)	420,—	404,—	820,—

1) per Dec. 2) per Sept.

1) p. 100 K.G. 2) p. 2000 K.G. 3) p. 1000 K.G. 4) per 1960 K.G. *) Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	13 Juni/20 Juni 1921	Sedert 1 Jan. 1921	Overeenk. tjdzaak 1920	13 Juni/20 Juni 1921	Sedert 1 Jan. 1921	Overeenk. tjdzaak 1920	1921	1920
Tarwe	34.884	493.099	223.170	325	10.052	81.168	503.151	304.338
Rogge	3.288	63.607	13.867	325	325	135	63.932	14.002
Boekweit	—	3.500	2.721	—	500	—	4.000	2.721
Mais	27.419	415.786	133.402	4.658	37.881	22.359	453.667	155.761
Gerst	2.472	110.742	9.234	1.549	6.145	320	116.887	9.554
Haver	2.925	23.050	17.319	—	430	—	23.480	17.319
Lijnzaad	—	68.178	20.449	—	49.803	3.609	117.981	24.058
Lijnkoek	2.359	60.441	21.358	641	13.417	1.406	73.858	22.764
Tarwemeel	238	15.130	9.384	—	1.070	—	16.200	9.384
Andere meelsoorten	265	18.429	3.945	—	1.247	100	19.676	4.045

plaats de Vereenigde Staten, de berichten daarvan luiden over het algemeen zeer gunstig. Men is onder gunstige omstandigheden met oogsten der wintertarwe begonnen, terwijl met een enkele uitzondering ook de oogst van zomertarwe zich schitterend ontwikkelt. Dit laatste met bovendien steeds gunstige berichten uit Canada, veroorzaakte flauwere markten in Chicago, waartoe nog een toename van den zichtbaren voorraad en een gebrek aan vraag voor export meewerkten. Wel herstelde tegen het einde der vorige week de markt zich, doch daarop daalden de prijzen opnieuw.

Argentinië verscheept, zooals verwacht, na de staking meer tarwe, doch laat toch nog steeds de voorziening van Europa hoofdzakelijk aan Noord-Amerika over. Sedert 1 Augustus 1920 heeft Europa slechts eenige procenten minder betrokken dan in de overeenkomstige periode van het jaar daarvoor, maar de rol, die Noord-Amerika daarbij vervuld heeft, is aanmerkelijk veel belangrijker, wat noodzakelijk was, doordat de Argentijnsche verscheppingen zoo'n ontzaglijk nadeelig verschil opleveren. Nog steeds zijn de aanvoeren van tarwe in de Argentijnsche havens niet groot, zoodat indien althans de schatting van de oogst niet zeer onjuist zou blijken, de voorraden in het binnenland nog buitengewoon groot moeten zijn. Australië draagt iedere week met nieuwe verscheppingen ruim bij om de importlanden van voldoende tarwe te voorzien, maar de berichten uit Indië zijn al zeer onbevredigend. De 1921 oogst wordt geschat op 30.115.000 Qrs. tegen een gemiddeld gebruik in het land zelf van ruim 41.000.000 Qrs. Dit is wel een zeer negatief resultaat voor een meestal exporteerend land en het is daarom dubbel wenschelijk, dat Noord-Amerika een goed resultaat geeft. Te meer klemt dit, omdat, hoewel in Roemenië de oogsten goed staan, men toch nog steeds niet uit dat land, zoo min als uit de andere Oost-Europese landen export van tarwe mag verwachten. Zooals de toestand in Rusland en de Oekraïne er van hieruit bekeken uitziet, zullen er op z'n minst genomen nog wel eenige jaren noodig zijn, voor er van export sprake kan zijn.

Zooals reeds boven aangestipt, was de vraag van Europa geringer. Berlijn kocht bijna uitsluitend op credit en vond daarvoor verkoopers voor niet onbelangrijke hoeveelheden. In Engeland had de vraag niet veel te beteekenen.

In mais was de handel van weinig omvang. De vraag voor ladingen La Plata-mais verminderde, slechts enkele verkoopen werden gerapporteerd, doch deze ladingen werden feitelijk slechts gedeeltelijk verkocht naar Rotterdam en Antwerpen. De verscheppingen van La Plata-mais namen toe, doch er zullen lagere prijzen moeten bereikt worden om een groter deel van de Europeesche consumptie te bemachtigen ten koste van de Noord-Amerikaansche mais. Chicago toonde nog al wilde schommelingen, die van hieruit moeilijk te begrijpen waren, daar zij niet op oogstberichten zijn terug te voeren. De Donau begint meer dringend aan te bieden en binnenkort mogen grootere verscheppingen verwacht worden.

De prijzen voor gerst zijn in Noord-Amerika gestegen en dientengevolge is er meer belangstelling voor gerst van Argentinië, zoowel als van Marokko. Vooral de laatste soort wordt ruim aangeboden.

Voor haver was niet veel belangstelling, de markt was over het algemeen traag.

Lijnzaad. Ook deze week een vaste markt met stijgende prijzen. Niettegenstaande de algemeene klacht, dat er geen slagloon is, werd er toch voortdurend gekocht. Ofschoon onvoldoende, ging ook de prijs van olie op, terwijl ook voor koeken, dank zij goede vraag, hooger prijzen konden bedongen worden.

Markten in Nederland. Nederlandsche molenaars gaan voort regelmatig tarwe voor spoedige aflading te koop. Van Duitschland bleef er vraag, mits op 3-maands credit.

Mais verbeterde in prijs voor spoedige levering, maar voor latere aflading gingen de prijzen in verband met lagere noteringen te Chicago terug. De omzet was gering.

In gerst ging er weer een en ander om in Marokko in verband met de hooge prijzen voor Noord-Amerikaansche soorten.

Haver iets flauwer gestemd met geringen omzet.

Lijnzaad vast met af en toe goeden omzet. Gebrek aan zaad voor spoedige levering hield ook de olieprijs op, doch de verhouding tusschen de grondstof en de producten is nog niet verbeterd. Voor lijnkoeken bestond goede vraag tot stijgende prijzen.

KATOEN.

Marktbericht van de heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 15 Juni 1921.

Noteringen van Amerikaansche katoen zijn deze week slechts weinig veranderd en de fluctuaties zijn slechts van zeer geringen omvang geweest. Amerikaansche markten zijn wat flauwer, maar Liverpool gaat niet mede, ook al door den lageren wisselkoers en prijzen zijn daar zeer vast. Egyptische katoen is onveranderd en daarin gaat slechts weinig om.

De vraag naar Amerikaansche garens is slechts van weinig beteekenis, daar men over het algemeen liever een afwachtende houding aanneemt. Dit houdt verband met het feit, dat de meeste fabrieken gesloten zijn en dat de loonkwestie in de industrie nog niet geregeld is, hoewel de vooruitzichten daaromtrent wel verbeterd zijn. De stemming van de mijnwerkers heeft heden plaats en het resultaat zal Vrijdag bekend worden. De exportvraag voor katoenen garens is weinig verbeterd. Indië heeft nog belangstelling voor fijne nummers en er gaat iets om, zoowel in bundelgarens als in cops speciaal voor Calcutta en Bombay. Ook in 42/2 voor China zijn enkele orders afgesloten. De handel met het Continent is slechts van zeer weinig beteekenis en over het algemeen zijn prijzen iets lager dan een week geleden. Het is zeer moeilijk om met fabrikanten van katoenen goe-

deren op het oogenblik tot zaken te komen. Hunne fabrieken zijn gesloten en alvorens zij orders aannemen, zullen zij gaarne weten, hoe het met den kolenaanvoer zal gaan en ook op welke loonen zij in hunne fabrieken moeten rekenen. Wel zijn er orders aan de markt, maar koopers wenschen liever wat meer zekerheid omtrent de levering, die thans ook moeilijk gegeven kan worden. Hoewel er dan ook bijna niets omgaat, verwacht men toch een betere stemming in de markt, zoodra de arbeidsmoeilijkheden voorbij zijn en schijnen de vooruitzichten over het algemeen wel wat beter te zijn. Wat Indië betreft zal er ook veel afhangen van de loop van de monsoon, die juist in Bombay een begin heeft genomen.

8 Juni	15 Juni	Oost. koersen.	8 Juni	15 Juni
Liverpoolnoteeringen.		T.T.op Indië	1 3/8	1 3/4
F.G.F. Sakellaridis	16,00	T.T.op Hongkong	2 6/4	2 7/4
G.F. No. 1 Oomra	4,55	T.T.op Shanghai	3 2/4	3 4/4

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	20 Juni '21	13 Juni '21	6 Juni '21	21 Juni '20	20 Juni '19
New York voor Middling ..	10,85 c	12,45 c	12,60 c	38,75 c	33,15 c
New Orleans voor Middling	10,38 c	11,25 c	11,25 c	40,50 c	33,— c
Liverpool voor Fy Middling	8,12 d ¹⁾	8,40 d	8,10 d	27,94 d	20,42 d

¹⁾ 17 Juni 1921.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '20 tot 17 Juni '21	Overeenkomstige perioden	
		1919-1920	1918-1919
Ontvangsten Gulf Havens.	4767	4166	3625
" Atlant. Havens	1536	2982	2341
Uitvoer naar Gr. Britannië	1571	2960	2179
" " 't Vasteland.	3203	3141	2507
" " Japan etc...			
Voorraden in duizendtallen	17 Juni '21	18 Juni '20	20 Juni '19
Amerik. havens.....	1614	959	1342
Binnenland.....	1352	960	1101
New York	148	39	99
New Orleans	454	332	426
Liverpool	1081	1114	510

SUIKER.

Volgens F. O. Licht is de stand van de bietenvelden in Centraal Europa over het algemeen goed en in doorsnee zelfs iets beter dan verleden jaar.

De consumptie over de maand April bedroeg in Duitschland 98.670 tons tegen 85.260 resp. 98.610 in 1920 en 1919. Ut de thans weder verschijnende maandelijkse rapporten over den buitenlandschen handel van dit land blijkt dat in de eerste 11 maanden van 1920 ongeveer 100.000 tons suiker geïmporteerd werden, waarvan pl.m. 40.000 tons uit Nederland en Java en pl.m. 30.000 tons uit Tsjecho-Slowakije. Hieruit volgt dat een gedeelte van het dit jaar te verwachten surplus voor de binnenlandsche consumptie noodig zal zijn, die buitendien voor verdere uitbreiding vatbaar is.

De productie van Nederland van 1 September t/m. 31. Mei bedroeg 317.080 tons, tegen 236.956 resp. 173.436 tons in 1920 resp. 1919.

In Spanje komt een ruime oogst vroegtijdig binnen en heeft de Regeering 25.000 tons voor export vrijgegeven. De zichtbare voorraden bedragen volgens F. O. Licht:

	1921	1920	1919	
Duitschland 1 Mei	482.128	322.081	743.218	tons
Tsjecho Slowakye 1 Mei	395.977	214.973	300.000*	"
Frankrijk 1 April	200.457	116.349	35.000*	"
Nederland 15 Mei	87.576	58.000	55.343	"
België 1 Mei	92.048	48.375	49.095	"
Engeland 1 Juni	411.906	449.506	372.150	"

Totaal in Europa	1.670.092	1.204.284	1.554.806	tons
V. S. v. N. A. 19 Mei	212.212	58.830	144.533	"
Cuba, alle hav. 7 Juni	1.409.000	651.000	1.200.678	"

Totaal..... 3.291.304 1.914.114 2.900.017 tons

*) Raming.

Op de New Yorksche markt wordt het ruime aanbod van Porto Rico, San Domingo enz. tot telkens verlaagde prijzen opgenomen. De noteeringen sloten: 4,— c. voor spot centrifugals, 2,84 voor Juli, 2,74 voor September, 2,58 voor October en 2,51 voor December.

De eigenaars van Cuba suiker wachten met verkoopen en blijft het te bezien of zij hun politiek, die aan hunne financiële draagkracht groote eischen stelt, zullen kunnen volhouden totdat het grootste gedeelte der genoemde koloniale suikers opgeruimd zal zijn en de Amerikaansche raffinadeurs gedwongen zijn tot hoogere prijzen op Cuba terecht te komen. Verkoopen op de huidige prijsbasis zouden voor planters een gevoelig verlies laten.

De laatste Cuba statistiek luidt:

	1921	1920	1919
Weekontvangst t. 11 Juni	58 000	54.516	69.848 tons
Tot. ontv. 1 Dec. '20-11 Juni	2.807.000	3.094.630	3.150.527 "
Werkende fabrieken	47	34	78 "
Weekexport tot 11 Juni	51.000	56.511	75.013 "
Tot. exp. 1 Jan.-11 Juni	1.436 000	2.415.064	1.954.772 "
Totale voorraad 11 Juni	1.410.000	649.285	1.195.513 "

Het onverwachte resultaat der afstemming der Engelsche mijnwerkers oefende een ongunstigen invloed uit op de stemming der Europeesche markten en van Java, alwaar men van de beëindiging der kolenstaking meer vraag vanuit Engeland verwacht had.

De Vereenigde Java Producenten accepteerden nu biedingen op totaal ca. 40.000 tons Juli/Augustus Superieur tot f 12,— eerste kosten. Voordat deze afdoening tot stand kwam werd in de tweede hand het een en ander tot f 12 1/2 eerste kosten en f 12 3/4 f.o.b. afgesloten.

In Nederland toonden zich verkoopers aanvankelijk gereserveerd tegenover biedingen tot f 24,— voor September, f 22 1/2 voor Oct. en f 22 1/4 voor Dec. Daarna zakte de markt echter verder in en werd zelfs beneden deze prijzen tevergeefs aangeboden. De prijs voor Juli afscheep van Java was f 24,— c.i.f.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen			New York 96 p.Ct. Centrifugals
		Tates Cuba No. 1	White Java f.o.b. per	Amer. Graculated c.f.	
			Juli/Aug.	Juni Juli	
15 Juni '21	f —	Sh. 62/6	Sh. 21/-	Sh. 28/-	\$ cts. 4,00
8 " '21	" —	63/6	22/-	32/-	4,50
15 Juni '20	" —	116/-	109/-	—	19,06
15 Juni '19	" —	64/9	—	—	7,28
11 Juli '14	" 11 1/2	—	—	—	3,26

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
18 Juni 1921	934.000	11.700	2.870.000	13.900	7 3/16
11 " 1921	854.000	1)	2.907.000	13.600	8 1/32
4 Mei 1921	807.000	10.900	2.965.000	12.100	8 1/8
18 Juni 1920	280.000	10.175	1.678.000	12.100	14 1/8

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
18 Juni 1921....	100.000	3.145.000	181.000	10.256.000
18 Juni 1920....	51.000	2.465.000	54.000	4.053.000

¹⁾ Niet genoteerd.

COPRA.

De markt was deze week kalm gestemd en ging er op de verschillende termijnen nogal een en ander om. De noteeringen zijn:

5 Ned. Ind./Straits f.m.s. stoomend & loco....	f 31.75
" " " f.m.s. Juli/September	"
" " " " naar Holland/Hamburg	32.12 1/2
" " " " f.m.s. Augustus/October	"
" " " " naar Holland/Hamburg	32.12 1/2
" " " " naar Holland alleen f 0,25 lager.	"
20 Juni 1921.	"

RUBBER.

Ook in de afgelopen week bleven de fluctuaties in de rubbermarkt tot een minimum beperkt. Op elke kleine verhoging of verlaging volgt direct een reactie. In de algemeene positie is nog niet veel verbetering te bespeuren en blijven de groote voorraden de markt nog zeer drukken.

De noteeringen zijn: einde voorafgaande week:

Prima Crêpe loco	41 1/2 c.	43 c.
" " Juli/Sept.	43 1/2 "	45 1/2 "
" " Oct./Dec.	46 1/2 "	46 "
Smoked Sheets loco	37 1/2 "	37 1/2 "
" " Juli/Sept.	39 1/2 "	40 "
" " Oct./Dec.	42 1/2 "	43 1/2 "

20 Juni 1921.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Ijzer Clev. No. 3	Koper Standard	Tin	Loed	Zink
20 Juni 1921..	nom. 71.2/6	166.15/-	22.2/6	26.10/-	
13 " 1921..	nom. 73.5/-	167.2/6	22.1/6	27.5/-	
21 Juni 1920..	nom. 86.15/-	256.5/-	32.15/-	41.-/-	
23 Juni 1919..	nom. 86.10/-	240.-/-	22.10/-	37.10/-	
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

INKLARINGEN.

VLISSINGEN.

Landen van herkomst	Mei 1921		Mei 1920	
	Aantal schepen	Bruto M ³ .	Aantal schepen	Bruto M ³ .
Binnenl. havens.	2	13.820	2	4.273
Groot-Brittannië	27	186.367	29	173.599
Duitsland	1	1.457	—	—
Denemarken	1	9.292	—	—
België	1	15.747	1	625
Frankrijk	4	3.993	—	—
Roemenië, Bulgarije ¹⁾	10	4.219	8	4.643
Senegal, Dakar ²⁾	38	23.904	4	2.183
Totaal	84	258.789	44	185.323
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	37	204.681	33	179.964
Britsche	32	20.871	9	4.168
Duitsche	3	4.643	—	—
Noorsche	—	—	1	625
Belgische	5	2.305	1	566
Fransche	3	1.200	—	—
Deensche	2	50	—	—
Vereen. Staten ..	2	25.039	—	—
Totaal	84	258.789	44	185.323

¹⁾ Bijleggers. ²⁾ Zeesleepbooten. (B. Stofkoper.)

DORDRECHT.

Landen van herkomst	Mei 1921		Mei 1920	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	2	194	1	493
Groot-Brittannië	—	—	4	3.511
Duitsland	2	1.215	2	701
Denemarken	—	—	3	506
Finland	1	247	—	—
België	—	—	5	1.530
Frankrijk	—	—	1	422
Totaal	5	1.656	16	7.163
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	2	194	5	1.128
Britsche	1	914	4	3.511
Duitsche	1	301	4	1.306
Zweedsche	—	—	1	156
Finsche	1	247	—	—
Russische	—	—	2	1.062
Totaal	5	1.656	16	7.163

(Gerard Mauritz.)

IJMUIDEN.

Landen van herkomst	Mei 1921		Mei 1920	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	10	15.115	17	10.526
Groot-Brittannië	61	42.129	44	32.929
Duitsland	32	36.670	31	14.228
Noorwegen	1	305	8	4.727
Zweden	7	4.093	27	13.792
Denemarken ..	8	2.800	—	—
Rusland-Oostz.h.	—	—	1	726
Finland	10	5.665	11	11.012
België	2	6.495	4	6.442
Frankrijk	9	5.263	7	4.750
Spanje	3	1.962	3	1.507
Portugal	—	—	1	456
Italië	—	—	1	927
Levant	1	1.079	1	693
And. Midd. Zeeh.	1	451	—	—
Over.W.k Afrika	6	7.617	—	—
Ned. Oost-Indië.	6	24.954	6	20.671
Vereen. Staten..	5	16.467	5	9.160
Midden-Amerika	2	8.095	1	2.215
Ned. West-Indië-				
Ned. Antillen..	3	5.615	2	3.622
Argentinië, Uruguay	4	24.299	1	2.215
Chili	1	3.627	—	—
Over. Z.-Amerika	—	—	10	16.762
Totaal	172	212.701	181	155.155
Periode 1 Jan. — 31 Mei	919	1.090.738	620	678.859
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	95	138.954	85	84.351
Britsche	32	45.353	22	22.433
Duitsche	30	12.366	59	30.442
Noorsche	3	3.853	5	4.178
Fransche	4	3.640	—	—
Zweedsche	5	3.215	6	6.581
Deensche	2	275	—	—
Vereenigde Stat.	1	5.045	1	1.425
Andere	—	—	3	5.745
Totaal	172	212.701	181	155.155

(Vereenigde Scheepsagenturen van Halverhout & Zwart en Zurmühlen & Co.)

SCHEEPVAART.

Veertiendaagsch overzicht.

Doordat het scheep of de staking in de mijnen in Engeland haar einde naderde, kreeg de vrachtenmarkt in de afgelopen week een geheel ander aanzien. Onder den invloed van de moeilijkheden, welke de handelaren ondervonden om hunne graanladingen te verkoopen, kwamen zeer weinig bevrachtingen in de la Plata-afdeeling tot stand en hetgeen werd afgesloten geschiedde tegen sterk gereduceerde cijfers. Ook de steenkolenbevrachtingen van Noord-Amerika naar Engeland en continentale havens verminderten sterk en deze vrachten waren ook veel lager. Voor graanbevrachtingen van Noord-Amerika was in het begin der vorige week ook minder belangstelling. Nu echter zeer tegen de verwachting in, het aanbod van de Engelsche regering en de mijneigenaren door de stakers is verworpen en men niet weet of de staking zal verlopen of zal doorgaan, trachten tal van handelaren zich te dekken en reeds tegen het eind van verleden week ontstond meer belangstelling voor graan. Indien blijkt, dat de staking niet verloopt, zal men weldra weer een rijzing in vrachten en vooral in la Plata kunnen constateeren, aangezien daar geen opgelegde tonnage voorhanden is. Ook steenkolenvrachten naar Engeland zullen bij voortzetting der staking wel spoedig weer op het peil der laatste weken komen.

Op het oogenblik neemt ieder meer of min een atwachtende houding aan en het is zeer moeilijk een reis te vinden, die de kosten dekt. De cijfers, welke verleden week ongeveer golden voor verscheperingen van la Plata waren 47/6 tot 50/— voor prompt, 45/— voor Juli en 40/— voor Augustus. Heden Maandag was het cijfer voor prompt weer 52/6.

Van Noord-Amerika voor graan waren de cijfers: Montreal U.K. 6/— tot 6/3 per qu. of Antwerp/Hamburg range

27 Canadian cents per 100 lbs. Northern, Range U.K.-Cont. geldt 5/9—6/—, doch hier kwamen geen bevrachtingen tot stand, terwijl van de Gulf 27½ cents wordt betaald.

Voor steenkolen van Virginia werd betaald 25/— Channel ports, 26/— U.K. en 27/— Continent met vrij lossen. Steenkolen van de States naar la Plata bleven ongeveer 20/— naar down river.

Voor begin Juli cancelling kan ruimte geplaatst worden naar Rotterdam tegen \$ 4,75 tot \$ 5,— en naar Fransche Atlantische havens tot \$ 5,25/\$ 5,50.

Voor de Oostersche afdeling is veel meer belangstelling en het schijnt, dat buiten de lijnbooten daar niet zeer veel tonnage voorhanden is. Bombay noteert 25/— on dead-weight.

Verleden week werden reeds enkele bevrachtingen afgesloten van Cardiff en andere Engelsche havens voor kolen naar bunkerdepôts en andere havens voor aflading na de staking. Wales la Plata noteerde 17/9.

RIJNVAART.

Week van 13 tot 20 Juni 1921.

In de afgelopen week waren de aanvoeren niet van groot belang. Er was meer dan voldoende scheepsruimte voorhanden en de scheepsvrachten waren dientengevolge laag. Voor erts naar de Ruhrhavens werd 30/40 cents bij ¼ resp. ½ lostijd betaald, terwijl het sleeploon tusschen het 40 en 50 cents tarief bedroeg.

Ook in de Ruhrhavens werd weinig verladen. De vracht voor exportkolen naar Rotterdam werd met 20 cents per ton met vrij sleepen genoteerd.

Van de Ruhrhavens naar den Bovenrijn werd ook zeer weinig verladen. De vracht werd genoteerd met Mk. 8,— per ton per dag, terwijl het sleeploon Ruhrort—Mannheim Mk. 17,— tot Mk. 20,— per ton bedroeg.

Aangezien de waterstand gunstig bleef, werden in Straatsburg enkele schepen aangenomen om kolen te laden voor Rotterdam. Er werd aldaar een daghuur betaald van 3 à 4 cents per ton.

Cauber Pegel wees einde der week Mtr. 1,86 aan.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
13/18 Juni 1921	—	—	6/6	6/6	47/6	47/6
6/11 „ 1921	—	—	6/3	6/3	55/—	55/—
14/19 Juni 1920	—	—	—	10/6 ¹⁾	—	105/—
16/21 Juni 1919	—	—	f 90,—	8/6 ¹⁾	275/—	250/—
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 ¹⁾	1/11 ¹⁾	12/—	12/—

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
13/18 Juni '21	—	17/6.	17/6	—	7/—	11/6
6/11 „ '21	—	17/6	—	—	—	—
14/19 Juni '20	—	50/—	—	—	f 12,—	—
16/21 Juni '19	54/— ²⁾	47/6	47/6	51/3	f 10,—	Kr. 32½
Juli 1914	fr. 7,—	7/—	7/3	14/6	3/2	4/—

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladwo- stock West Europa	Chit West Europa (salpeter)
13/18 Juni 1921....	22/6	37/6	—	35/—
6/11 „ 1921....	22/6	37/6	—	35/—
14/19 Juni 1920....	100/—	125/—	—	—
16/21 Juni 1919....	115/— ¹⁾	150/— ¹⁾	—	—
Juli 1914....	14/6	16/3	25/—	22/3

¹⁾ Voor Britsche schepen. ²⁾ Vrij.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

ADVERTENTIËN.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO, HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 55.000.000,—

Reserven f 43.000.000,—

ONTVANG- EN BETAALKAS.

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22, AMSTERDAM.

Rentevergoeding voor gelden à deposito:

met 1 dag opzegging 2 %

Bedragen tot f 20.000,— terstond betaalbaar.

met 10 dagen opzegging 2½ %

Voor andere termijnen op nader overeen te komen voorwaarden.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARGEVING VOLGENS REGLEMENT.

SAFE-DEPOSIT-INRICHTING.

GEOPEND: op Werkdagen van 8¼ v.m. tot 4½ uur n.m.
op Zaterdagen en Beursvacantiedagen van 8¼ v.m. tot 12 uur.

Loketten van f 2,50 per maand — f 10,— per jaar — en hooger te huur voor bij de Directie bekende of geïntroduceerde personen.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

WEEKBLAD

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Het vraagstuk van de geldruimte in Nederland en de Goudpolitiek van de Nederlandsche Bank

door Mr. G. VISSERING.

Prijs per nummer f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ., Rotterdam

KONINKLIJKE STEARINE KAARSENFABRIEK GOUDA

GOUDA

GOUDA KAARSEN — NACHT-, THEE- EN SCHEMERLICHT

STEARINE — KAARSENPIET — OLEÏNE

CHEMISCH ZUIVERE EN ALLE ANDERE SOORTEN GLYCERINE